

Bruksela, 16 marca 2018 r.
(OR. en)

7222/18

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2018/0044 (COD)

JUSTCIV 63
ECOFIN 256
EJUSTICE 16
COMPET 165
CODEC 403
IA 71

WNIOSEK

Od:	Sekretarz Generalny Komisji Europejskiej, podpisał dyrektor Jordi AYET PUIGARNAU
Data otrzymania:	12 marca 2018 r.
Do:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Sekretarz Generalny Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2018) 96 final
Dotyczy:	Wniosek dotyczący ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY w sprawie prawa właściwego dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2018) 96 final.

Załącznik: COM(2018) 96 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 12.3.2018
COM(2018) 96 final

2018/0044 (COD)

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie prawa właściwego dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich

{SWD(2018) 52 final} - {SWD(2018) 53 final}

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

• Przyczyny i cele wniosku

Priorytetem Komisji jest dalsze wzmacnianie gospodarki europejskiej i stymulowanie inwestycji w celu tworzenia miejsc pracy i utrzymania wzrostu gospodarczego. Osiągnięcie tego celu wymaga silniejszych, głębszych i bardziej zintegrowanych rynków kapitałowych. Efektywne i bezpieczne infrastruktury posttransakcyjne stanowią ważny element dobrze funkcjonujących rynków kapitałowych. W związku z przyjętym w 2015 r. planem działania na rzecz tworzenia unii rynków kapitałowych w maju 2017 r. w przeglądzie śródkresowym Komisji określono pozostałe działania, które zostaną podjęte w celu ustanowienia fundamentów unii rynków kapitałowych do 2019 r. Mają one doprowadzić do usunięcia barier dla inwestycji transgranicznych i obniżenia kosztów finansowania. Dokończenie procesu tworzenia unii rynków kapitałowych ma dziś absolutnie priorytetowe znaczenie.

W ramach planu działania na rzecz tworzenia unii rynków kapitałowych oraz przeglądu śródkresowego Komisja zapowiedziała ukierunkowane działania na rzecz ustanowienia przepisów regulujących prawo własności papierów wartościowych oraz skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich. Działania te mają służyć ograniczeniu zjawiska braku pewności prawa w odniesieniu do transakcji transgranicznych w obrocie papierami wartościowymi i wierzytelnościami. Niniejszy wniosek wraz z przedstawionym równolegle komunikatem w sprawie prawa właściwego dla skutków rozporządzających transakcji w obrocie papierami wartościowymi¹ stanowią realizację tego zobowiązania. W komunikacie wyjaśniono stanowisko Komisji dotyczące istotnych aspektów obowiązującego unijnego dorobku prawnego w zakresie prawa właściwego dla skutków rozporządzających transakcji w obrocie papierami wartościowymi. Komunikat ten pozostaje w ścisłym związku z niniejszym wnioskiem ustawodawczym w sprawie uregulowania skutków przelewu wierzytelności w stosunku do osób trzecich. Przedłożony wniosek ustawodawczy² pozostaje bez uszczerbku dla kwestii uregulowanych w dyrektywie w sprawie zabezpieczeń finansowych³, dyrektywie o ostateczności rozrachunku⁴, dyrektywie w sprawie likwidacji⁵ oraz rozporządzeniu ustanawiającym rejestr⁶.

¹ COM (2018) 89.

² Dyrektywa 2002/47/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie uzgodnień dotyczących zabezpieczeń finansowych, Dz.U. L 168 z 27.6.2002, s. 43.

³ Dyrektywa 98/26/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 maja 1998 r. w sprawie zamknięcia rozliczeń w systemach płatności i rozrachunku papierów wartościowych, Dz.U. L 166 z 11.6.1998, s. 45.

⁴ Dyrektywa 2001/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 kwietnia 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych, Dz.U. L 125 z 5.5.2001, s. 15.

⁵ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 389/2013 z dnia 2 maja 2013 r. ustanawiające rejestr Unii zgodnie z dyrektywą 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, decyzjami nr 280/2004/WE i nr 406/2009/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylające rozporządzenia Komisji (UE) nr 920/2010 i nr 1193/2011, Dz.U. L 122 z 3.5.2013, s. 1.

⁶ Zob. art. 9 ust. 1 i 2 dyrektywy w sprawie zabezpieczeń finansowych, art. 9 ust. 2 dyrektywy o ostateczności rozrachunku oraz art. 24 dyrektywy w sprawie likwidacji. Dyrektywa w sprawie zabezpieczeń finansowych oraz dyrektywa o ostateczności rozrachunku odnoszą się do zdematerializowanych papierów wartościowych, natomiast dyrektywa w sprawie likwidacji odnosi się do instrumentów, których istnienie lub transfer zakłada wpisanie ich do rejestru, konta lub scentralizowanego systemu depozytowego (dyrektywa w sprawie likwidacji).

W wymiarze ogólnym niniejszy wniosek – zgodnie z celami określonymi w planie działania na rzecz tworzenia unii rynków kapitałowych – służyć ma wspieraniu inwestycji transgranicznych w UE, a tym samym ułatwianiu przedsiębiorstwom, w tym MŚP, oraz konsumentom dostępu do finansowania. Celem szczegółowym niniejszego wniosku jest natomiast przyczynienie się do zwiększenia liczby transakcji transgranicznych w obrocie wierzytelnościami poprzez zagwarantowanie pewności prawa dzięki przyjęciu jednolitych norm kolizyjnych na szczeblu unijnym.

Aby zwiększyć liczbę transakcji transgranicznych w obrocie wierzytelnościami i papierami wartościowymi, niezwykle istotne jest zagwarantowanie pewności i przewidywalności co do wskazywania prawa właściwego, osoby wierzyciela lub legitymowanego z papieru wartościowego po przeprowadzeniu transakcji transgranicznej. Brak pewności prawa co do tego, które prawo krajowe jest właściwe dla wskazania, kto w następstwie transakcji transgranicznej jest uprawniony do danego aktywa, oznacza, że w zależności od państwa członkowskiego, w którym sądy lub organy będą rozstrzygały spór o wierzytelność lub uprawnienia z papieru wartościowego, transakcja transgraniczna może prowadzić bądź nie do uzyskania oczekiwanego tytułu prawnego. Jeżeli mamy do czynienia z podmiotem w upadłości, w przypadku poddania pod ocenę sądu kwestii związanych z własnością i możliwością prowadzenia egzekucji z praw w kontekście transakcji transgranicznej, ryzyko prawne wynikające z braku pewności prawa może generować trudne do przewidzenia straty.

Jednolite przepisy ustanowione w niniejszym wniosku pozwolą na wskazanie właściwego prawa krajowego, które zidentyfikuje podmiot uprawniony względem danej wierzytelności, która była przedmiotem przelewu transgranicznego. Przyczynią się one tym samym do wyeliminowania ryzyka prawnego i potencjalnych negatywnych skutków systemowych. Zagwarantowanie pewności prawa zwiększy znaczenie inwestycji transgranicznych, ułatwi dostęp do tańszych kredytów oraz wzmocni integrację rynków.

Przelew wierzytelności jest mechanizmem wykorzystywanym przez przedsiębiorstwa dążące do uzyskania płynności i dostępu do kredytów, podobnie jak w przypadku faktoringu i kolateralizacji, a także przez banki i przedsiębiorstwa w celu optymalizacji wykorzystania kapitału, tak jak w przypadku sekurytyzacji.

Faktoring stanowi kluczowe źródło płynności dla wielu przedsiębiorstw. W przypadku faktoringu przedsiębiorstwo (zbywca – najczęściej MŚP) dokonuje przelewu (sprzedaży) wierzytelności na rzecz faktora (nabywcy – często banku) po obniżonej cenie w celu natychmiastowego uzyskania przez zbywcę środków pieniężnych. Faktor pobiera należności z tytułu faktur i podejmuje ryzyko nieściągalności wierzytelności. Większość podmiotów korzystających z faktoringu to MŚP: małe przedsiębiorstwa stanowią 76 %, średnie – 11 %, zaś duże – 13 % ogółu korzystających. W przypadku MŚP faktoring jest zatem uznawany przez sektor za podstawę wzrostu gospodarczego, ponieważ MŚP mogą uważać, że tradycyjne finansowanie za pomocą kredytów jest większym wyzwaniem⁷. Europa jako region jest największym na świecie rynkiem faktoringu i reprezentuje 66 % rynku światowego⁸.

⁷ Factoring and Commercial Finance: A Whitepaper, s. 20, The EU Federation for the Factoring and Commercial Finance Industry (EUF).

⁸ Obrót faktoringowy w Europie w ujęciu regionalnym wyniósł w 2015 r. 1,566 mld EUR. Największymi rynkami europejskimi są: Zjednoczone Królestwo, Francja, Niemcy, Włochy oraz Hiszpania. W 2015 r. światowy rynek faktoringu był wart 2,373 mld EUR. Źródło: Factors Chain International FCI.

Przykład faktoringu

MŚP C bardzo pilnie potrzebuje środków pieniężnych, aby zapłacić dostawcom. Kwoty należne z tytułu faktur wystawionych jego klientom będą wymagalne dopiero za trzy miesiące. MŚP C (zbywca) decyduje się dokonać przeniesienia (sprzedaży) swoich faktur na rzecz faktora (nabywcy) – banku B – po obniżonej cenie, aby szybko otrzymać środki pieniężne od B. Obniżona cena, po której MŚP C sprzedaje faktury B, uwzględnia prowizję i opłaty na rzecz B.

W ramach kolateralizacji wierzytelności, takie jak środki pieniężne zaksięgowane na rachunku bankowym (jeżeli klient jest wierzycielem, a bank dłużnikiem) lub należności kredytowe (tj. pożyczki bankowe), można wykorzystać jako zabezpieczenie finansowe umowy pożyczki (przykładowo konsument może wykorzystać jako zabezpieczenie środki pieniężne złożone na rachunku bankowym w celu otrzymania kredytu, a bank może wykorzystać należność kredytową jako zabezpieczenie w celu uzyskania kredytu). Kolateralizacja należności kredytowych jest kluczowym instrumentem dla uczestników sektora finansowego. Około 22 % operacji refinansujących Eurosystemu⁹ jest zabezpieczonych należnościami kredytowymi¹⁰.

Przykład zabezpieczenia

MŚP C (zbywca) ma zamiar pozyskać finansowanie w banku A (u nabywcy) na budowę większego magazynu, wykorzystując wierzytelności przysługujące mu wobec klientów jako zabezpieczenie (lub papier wartościowy). W przypadku ogłoszenia upadłości przez MŚP C i braku możliwości spłaty kredytu bank A (przyjmujący zabezpieczenie) będzie mógł odzyskać swój dług w drodze egzekucji wierzytelności, które przysługiwały MŚP C wobec jego klientów.

Sekurytyzacja umożliwia zbywcy zwanemu „jednostką inicjującą” (np. przedsiębiorstwu lub bankowi) refinansowanie portfela jego wierzytelności (np. opłat za wynajem pojazdów silnikowych, wierzytelności z tytułu kart kredytowych, spłat kredytów hipotecznych) za pomocą przelewu na rzecz „spółki celowej”. Spółka celowa (nabywca) emituje następnie dłużne papiery wartościowe (np. obligacje) na rynkach kapitałowych odzwierciedlające wpływy uzyskane z tych wierzytelności. W miarę jak napływają płatności z tytułu wierzytelności podstawowych spółka celowa wykorzystuje otrzymywane wpływy do realizacji płatności z tytułu papierów wartościowych na rzecz inwestorów. Sekurytyzacja może obniżyć koszt finansowania, ponieważ spółka celowa jest skonstruowana w sposób chroniący ją przed upadłością. W przypadku przedsiębiorstw sekurytyzacja może zapewnić dostęp do tańszego finansowania niż finansowanie bankowe. W przypadku banków sekurytyzacja jest sposobem lepszego wykorzystania niektórych aktywów i uwolnienia

⁹ Eurosystem obejmuje Europejski Bank Centralny oraz krajowe banki centralne państw członkowskich, które przyjęły euro.

¹⁰ Około 22 % operacji refinansujących Eurosystemu jest zabezpieczonych należnościami kredytowymi, które w drugim kwartale 2017 r. wyniosły około 380 mld EUR, z której to kwoty około 100 mld EUR stanowiło należności kredytowe wykorzystane transgranicznie. W ujęciu ogólnym na koniec czerwca 2017 r. Eurosystem wykorzystał kwotę około 450 mld EUR jako zabezpieczenia transgraniczne.

bilansu, aby mogły one udzielać finansowania kolejnym podmiotom gospodarczym¹¹. W ramach planu działania w zakresie unii rynków kapitałowych Unia przyjęła przepisy na rzecz propagowania bezpieczeństwa i płynności rynku sekurytyzacji. Celem tych przepisów jest przywrócenie bezpieczeństwa rynku sekurytyzacji w UE poprzez odróżnienie nieskomplikowanych, przejrzystych i znormalizowanych produktów sekurytyzacyjnych od produktów mniej przejrzystych i droższych. W odniesieniu do wszystkich rodzajów sekurytyzacji zasadnicze znaczenie ma pewność prawa co do tego, komu przeniesiona wierzytelność przysługuje.

Przykład sekurytyzacji

Duża sieć handlowa C (zbywca) dokonuje przelewu na rzecz spółki celowej A (nabywcy) swoich należności wynikających z korzystania przez klientów z jej wewnętrznych kart kredytowych¹². Następnie podmiot A emituje dłużne papiery wartościowe dla inwestorów na rynkach kapitałowych. Te dłużne papiery wartościowe są zabezpieczone strumieniem środków pochodzącym z należności z tytułu kart kredytowych, które zostały przeniesione na podmiot A. W miarę jak napływają płatności z tytułu należności podmiot A wykorzystuje otrzymywane wpływy do realizacji płatności z tytułu dłużnych papierów wartościowych.

Dlaczego pewność prawa jest istotna?

Zapewnienie prawidłowego uzyskania tytułu prawnego do przenoszanej wierzytelności ma istotne znaczenie dla nabywcy (na przykład faktora, przyjmującego zabezpieczenie lub jednostki inicjującej), ponieważ osoby trzecie mogłyby dochodzić tej samej wierzytelności. Spowodowałoby to wystąpienie konfliktu pierwszeństwa, tj. sytuacji, w której należałoby rozstrzygnąć, któremu z praw należy przyznać pierwszeństwo – prawu nabywcy, czy prawu wierzyciela konkurującego. Konflikt pierwszeństwa między nabywcą wierzytelności a osobą trzecią może co do zasady wystąpić w dwóch sytuacjach:

- w przypadku dwukrotnego przelewu wierzytelności (przypadkowego lub celowego) dokonanego przez zbywcę na rzecz różnych nabywców drugi nabywca mógłby dochodzić tej samej wierzytelności. Prawo właściwe dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich przyczyni się do rozstrzygnięcia konfliktu pierwszeństwa między dwoma nabywcami tej samej wierzytelności;
- w przypadku gdy mamy do czynienia ze zbywcą w stanie upadłości jego wierzyciele będą zainteresowani tym, czy przelana wierzytelność nadal należy do masy upadłości, tj. czy przelew wywołał skutki prawne, a zatem czy nabywca nabył tytuł prawny do tej wierzytelności. Prawo właściwe dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich przyczyni się do rozstrzygnięcia konfliktu pierwszeństwa między nabywcą a wierzycielami zbywcy.

¹¹ W 2016 r. w UE wolumen rynkowy emisji sekurytyzacyjnych wyniósł 237,6 mld EUR, a na koniec 2016 r. nierozliczona pozostała kwota 1,27 bln EUR – sprawozdanie AFME na temat danych dotyczących sekurytyzacji za czwarty kwartał 2016 r.

¹² Przykład zaczerpnięto z ilustracji wykorzystanej w Przewodniku legislacyjnym dotyczącym transakcji zabezpieczonych, wydanym przez Komisję NZ ds. Międzynarodowego Prawa Handlowego (UNCITRAL), s. 16–17.

W przypadku przelewu wierzytelności dokonanego w ramach tego samego systemu prawnego nie ulega wątpliwości, że krajowe prawo materialne rozstrzygnie skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich (lub skutki rozporządzające), tj. to, jakie wymogi musi spełnić nabywca, aby skutecznie nabył tytuł prawny do przenoszonej wierzytelności w razie wystąpienia konfliktu pierwszeństwa. Jeżeli mamy jednak do czynienia z przelewem transgranicznym, zastosowanie może mieć potencjalnie kilka systemów prawnych. W takich sytuacjach nabywcy muszą mieć pewność co do tego, które przepisy prawa znajdą zastosowanie do nabywanego przez nich tytułu prawnego do przelanych na ich rzecz wierzytelności.

Ryzyko prawne

Prawo właściwe jest to wskazane przez normy kolizyjne prawo krajowe mające zastosowanie dla danej czynności prawnej zawierającej element transgraniczny. W braku jednolitych unijnych przepisów kolizyjnych prawo właściwe wskazują krajowe przepisy kolizyjne.

Przepisy kolizyjne w zakresie skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich są obecnie ustanowione na poziomie państw członkowskich. Przepisy kolizyjne państw członkowskich są niespójne, ponieważ opierają się na różnych łącznikach wskazujących prawo właściwe: przykładowo reguły kolizyjne w Hiszpanii i Polsce wskazują jako mające zastosowanie prawo właściwe dla przenoszonej wierzytelności, reguły kolizyjne w Belgii i Francji – prawo właściwe dla miejsca zwykłego pobytu zbywcy, natomiast w Niderlandach – prawo właściwe dla umowy przelewu. Krajowe przepisy kolizyjne są również niejasne, w szczególności jeżeli nie są one ustanowione w aktach rangi ustawowej.

Niespójność przepisów kolizyjnych państw członkowskich oznacza, że państwa członkowskie mogą wskazać prawo różnych państw jako prawo właściwe dla skuteczności przelewu wierzytelności wobec osób trzecich. Ów brak pewności prawa co do tego, które prawo krajowe jest właściwe dla skuteczności czynności wobec osób trzecich, przyczynia się do powstania ryzyka prawnego w przypadku przelewu z elementem transgranicznym, które to ryzyko nie występuje w przypadku przelewu krajowego. W obliczu tego ryzyka prawnego nabywca może zareagować na trzy różne sposoby:

- (i) jeżeli nabywca nie jest świadomy istnienia ryzyka prawnego lub ignoruje je, w razie wystąpienia konfliktu pierwszeństwa może ponieść trudne do przewidzenia szkody finansowe i wierzytelność utracić. Ryzyko prawne wynikające z braku pewności prawa co do tego, komu dana wierzytelność będąca przedmiotem transgranicznego przelewu przysługuje, pojawiło się podczas kryzysu finansowego w 2008 r. – na przykład w kontekście upadłości przedsiębiorstwa Lehman Brothers International (Europe), w której do dzisiaj nie rozstrzygnięto, kto jest prawnym właścicielem majątku¹³. Brak pewności co do skutecznego nabycia wierzytelności może zatem wyrzucić efekt domina, a także pogłębić i przedłużyć skutki kryzysu finansowego;
- (ii) jeżeli nabywca zdecyduje się ograniczyć ryzyko prawne, zwracając się o specjalistyczną opinię prawną wskazującą prawo krajowe danego państwa jako potencjalnie właściwe dla skutków przelewu z elementem transgranicznym wobec osób trzecich, oraz spełniając wymogi określone we wszystkich przepisach tego prawa w celu zapewnienia

¹³ Wspólni syndycy Lehman Brothers International Europe (LBIE), *Fifteenth Progress Report*, 12 kwietnia 2016 r. Zob. <http://www.pwc.co.uk/services/business-recovery/administrations/lehman/lehman-brothers-international-europe-in-administration-joint-administrators-15th-progress-report-12-april-2016.html>

skutecznego nabycia wierzytelności będących przedmiotem przelewu, poniesie wyższe o 25–60 % koszty transakcji¹⁴, których to nie poniósłby w przypadku przelewu krajowego;

(iii) jeżeli nabywca zdecyduje się uniknąć ryzyka prawnego, może utracić szansę biznesową, co może przyczynić się do ograniczenia integracji rynków. Ze względu na brak wspólnych przepisów kolizyjnych w zakresie skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich, tego rodzaju transakcje realizowane są głównie na szczeblu krajowym, nie zaś transgranicznie: przykładowo na poziomie krajowym głównie odbywa się obrót faktoringowy, który w 2016 r. stanowił około 78 % obrotu łącznego¹⁵.

Jeżeli nabywca zdecyduje się dokonać przelewu, niespójność między przepisami kolizyjnymi państw członkowskich doprowadzi do tego, że rozstrzygnięcie konfliktu pierwszeństwa co do nabycia określonej wierzytelności, będzie różne w zależności od tego, które prawo krajowe zastosuje sąd lub organ państwa członkowskiego rozstrzygający spór. W zależności od zastosowanego prawa krajowego w rezultacie dokonania przelewu transgranicznego nabywca skutecznie nabędzie wierzytelność bądź nie.

Wartość dodana jednolitych przepisów kolizyjnych

Obecnie jednolite unijne przepisy kolizyjne określają prawo właściwe dla *zobowiązań umownych* wynikających z transakcji w obrocie wierzytelnościami i papierami wartościowymi. W szczególności rozporządzenie Rzym I¹⁶ określa prawo właściwe dla stosunków umownych między stronami umowy przelewu wierzytelności (między zbywcą a nabywcą oraz między nabywcą a dłużnikiem), a także między wierzycielem/zbywcą a dłużnikiem. Rozporządzenie Rzym I określa również prawo właściwe dla stosunku umownego między sprzedawcą a nabywcą w transakcjach w obrocie papierami wartościowymi.

Jednolite unijne przepisy kolizyjne określają również prawo właściwe dla *skutków rozporządzających* transakcji w obrocie zdematerializowanymi papierami wartościowymi i instrumentami, których ważność lub przenoszenie wymaga wpisu do rejestru, na rachunek lub w scentralizowanym systemie depozytowym, w trzech dyrektywach, tj. dyrektywie w sprawie zabezpieczeń finansowych, dyrektywie o ostateczności rozrachunku oraz dyrektywie w sprawie likwidacji. Nie przyjęto jednak jednolitych unijnych przepisów kolizyjnych w zakresie prawa właściwego dla skutków rozporządzających przelewu wierzytelności. Celem proponowanego rozporządzenia jest wypełnienie tej luki.

Wspólne przepisy kolizyjne ustanowione w proponowanym rozporządzeniu stanowią, że zgodnie z zasadą ogólną prawem właściwym dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich jest prawo państwa miejsca zwykłego pobytu zbywcy. W proponowanym rozporządzeniu ustanowiono jednak również wyjątki, zgodnie z którymi niektóre przelewy podlegać będą prawu właściwemu dla przelewanej wierzytelności, jeżeli zastosowanie zasady ogólnej nie byłoby właściwe. Przewidziano również możliwość wyboru prawa właściwego dla transakcji sekurytyzacyjnych, co ma przyczynić się do rozszerzenia rynku sekurytyzacji.

¹⁴ Zob. odpowiedzi na pytanie 23 zadane w ramach konsultacji publicznych przeprowadzonych przez EU Federation for the Factoring and Commercial Finance Industry (EUF); Francuską Federację Bankową (Francja); oraz Asset Based Finance Association Limited (ABFA) (Zjednoczone Królestwo).

¹⁵ The EU Federation for the Factoring and Commercial Finance Industry – EUF Yearbook, 2016–2017, s. 13.

¹⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I), Dz.U. L 177 z 4.7.2008, s. 6.

Przyjęcie jednolitych przepisów kolizyjnych na szczeblu unijnym w zakresie skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich przyniesie rynkom finansowym znaczną wartość dodaną.

Po pierwsze, jednolite przepisy zagwarantują nabywcom wierzytelności pewność prawa, dzięki której wystarczające będzie spełnienie wymogów określonych tylko w jednym systemie prawa krajowego w celu skutecznego tytułu prawnego do wierzytelności. Ta pewność prawa przyczyni się do wyeliminowania ryzyka prawnego, jakie wiąże się obecnie z transgranicznymi przelewami wierzytelności. Zniknie zatem ryzyko wystąpienia trudnych do przewidzenia strat oraz efektu domina, wzrostu kosztów transakcji, straconych szans biznesowych i osłabienia integracji rynków. W ustanowionych jednolitych przepisach kolizyjnych – w szczególności w odniesieniu do sekurytyzacji – uznano praktykę dużych podmiotów gospodarczych polegającą na stosowaniu do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich prawa właściwego dla przenoszonej wierzytelności. Jednocześnie celem tych przepisów jest jednak umożliwienie mniejszym podmiotom gospodarczym wejścia na rynek sekurytyzacji lub wzmocnienie ich obecności na tym rynku poprzez poddanie skutków przelewu wobec osób trzecich prawu właściwemu ze względu na miejsce zwykłego pobytu zbywcy. Elastyczność przepisów kolizyjnych mających zastosowanie do sekurytyzacji ułatwi rozszerzenie rynku sekurytyzacji o nowe podmioty wchodzące na rynek oraz przyczyni się do tworzenia nowych szans biznesowych.

Po drugie, dzięki jednolitym przepisom kolizyjnym w państwach członkowskich to samo prawo krajowe będzie właściwe dla rozwiązywania wszelkich konfliktów pierwszeństwa, jakie powstaną między nabywcą a wierzycielem konkurującym – niezależnie od tego, którego państwa członkowskiego sąd lub organ rozstrzyga spór.

Zagwarantowanie pewności prawa będzie w ten sposób sprzyjało inwestycjom transgranicznym, co stanowi ostateczny cel niniejszego proponowanego rozporządzenia zgodnie z planem działania na rzecz tworzenia unii rynków kapitałowych.

Czym jest wierzytelność?

Wierzytelność jest przysługującym wierzycielowi wobec dłużnika uprawnieniem do żądania zapłaty sumy pieniężnej (na przykład należności) lub wykonania zobowiązania (na przykład zobowiązania do zapewnienia aktywów podstawowych z tytułu instrumentów pochodnych).

Wierzytelności można podzielić na trzy kategorie:

- (i) Pierwsza kategoria obejmuje „wierzytelności tradycyjne” lub należności, takie jak środki pieniężne należne z tytułu nierozliczonych transakcji (przykładowo środki pieniężne należne przedsiębiorstwu od klienta z tytułu niezapłaconych faktur).
- (ii) Instrumenty finansowe zdefiniowane w MiFID II¹⁷ obejmują papiery wartościowe i instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu na rynkach finansowych. Podczas gdy papiery wartościowe są aktywami, instrumenty pochodne są umowami określającymi zarówno prawa (lub wierzytelności), jak i obowiązki stron umowy. Do drugiej kategorii należą wierzytelności z tytułu instrumentów finansowych (określane niekiedy jako

¹⁷ Instrumenty finansowe wymieniono w sekcji C załącznika 1 do MiFID II, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniającej dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE, Dz.U. L 173 z 12.6.2014, s. 349.

„wierzytelności finansowe”), takie jak wierzytelności z instrumentów pochodnych (na przykład kwota należna po rozliczeniu instrumentu pochodnego).

(iii) Do trzeciej kategorii wierzytelności należą środki pieniężne złożone na rachunku w instytucji kredytowej (takiej jak bank), jeżeli posiadacz rachunku (na przykład konsument) jest wierzycielem, a instytucja kredytowa jest dłużnikiem.

Niniejszy wniosek dotyczy skutków wobec osób trzecich (lub skutków rozporządzających) przelewu opisanych powyżej wierzytelności. Wniosek nie obejmuje przenoszenia *umów* (na przykład instrumentów pochodnych) określających zarówno prawa (lub wierzytelności), jak i obowiązki, ani nowacji umów określających takie prawa i obowiązki. Ponieważ niniejszy wniosek nie obejmuje przenoszenia ani nowacji umów, obrót instrumentami finansowymi, jak również rozliczanie i rozrachunek tych instrumentów, nadal będą podlegać przepisom rozporządzenia Rzym I w określającego prawa właściwego dla zobowiązań umownych. Wyboru tego prawa z reguły dokonują strony umowy lub jest ono wskazywane zgodnie z nieuznaniowymi zasadami mającymi zastosowanie do rynków finansowych.

Wierzytelności z tytułu instrumentów finansowych określone w MiFID II, takie jak wierzytelności z instrumentów pochodnych, są istotne dla właściwego funkcjonowania rynków finansowych. Podobnie jak w przypadku papierów wartościowych obrót instrumentami finansowymi takimi jak instrumenty pochodne generuje dużą liczbę transakcji transgranicznych. Instrumenty finansowe takie jak instrumenty pochodne często są rejestrowane w formie zapisu księgowego.

Rejestracja powstania lub przeniesienia instrumentu finansowego, takiego jak instrument pochodny – czy to w formie zapisu księgowego, czy w innych formach – podlega prawu państwa członkowskiego. W niektórych państwach członkowskich niektóre instrumenty pochodne rejestruje się w formie zapisu księgowego i uznaje za papiery wartościowe, zaś w innych nie. W zależności od tego, czy zgodnie z prawem krajowym instrument finansowy, taki jak instrument pochodny, jest rejestrowany w formie zapisu księgowego i uznawany za papier wartościowy, organ lub sąd rozstrzygający spór o tytuł prawny do instrumentu finansowego lub wierzytelności z tytułu tego instrumentu finansowego, zastosuje przepisy kolizyjne dotyczące skutków rozporządzających przeniesienia zdematerializowanych papierów wartościowych lub przepisy kolizyjne dotyczące skutków rozporządzających przelewem wierzytelności.

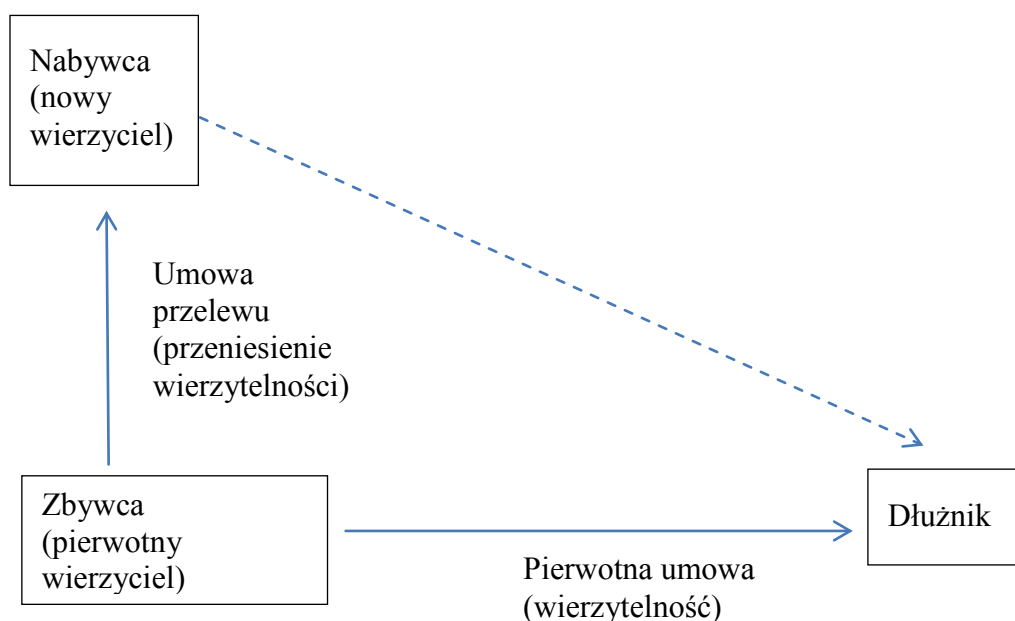
Niniejszy wniosek odnosi się do przepisów kolizyjnych dotyczących skuteczności wobec osób trzecich przelewów „wierzytelności tradycyjnych”, „wierzytelności finansowych” (tj. wierzytelności z instrumentów finansowych, takich jak instrumenty pochodne niezarejestrowane w formie zapisu księgowego i nieuznawane za papiery wartościowe zgodnie z prawem krajowym) oraz „środków pieniężnych złożonych w instytucji kredytowej”, zwanych dalej „wierzytelnościami”.

Skuteczność wobec osób trzecich transakcji w obrocie instrumentami finansowymi, takimi jak instrumenty pochodne rejestrowane w formie zapisu księgowego i zgodnie z prawem krajowym traktowane jako papiery wartościowe, podlega prawu właściwemu dla skutków rozporządzających transakcji w obrocie zdematerializowanymi papierami wartościowymi i instrumentami, których powstanie lub przeniesienie wymaga wpisu do rejestru, konta lub scentralizowanego systemu depozytowego, ustanowionego w szczególności w dyrektywie w sprawie zabezpieczeń finansowych, dyrektywie o ostateczności rozrachunku oraz dyrektywie w sprawie likwidacji. Zakres stosowania przepisów kolizyjnych ustanowionych

w niniejszym wniosku nie pokrywa się zatem z zakresem stosowania przepisów kolizyjnych ustanowionych w tych trzech dyrektywach, ponieważ te pierwsze mają zastosowanie do wierzytelności, a te drugie do zdematerializowanych papierów wartościowych i instrumentów, których powstanie lub przeniesienie wymaga wpisu do rejestru, konta lub scentralizowanego systemu depozytowego¹⁸. Przepisy zawarte we wspomnianych trzech dyrektywach Komisja wyjaśniła w przyjętym w dniu dzisiejszym komunikacie w sprawie prawa właściwego dla skutków rozporządzających transakcji w obrocie papierami wartościowymi.

Co to jest przelew wierzytelności?

Przelew wierzytelności polega na przeniesieniu przez wierzyciela („zbywcę”) przysługującej mu wobec dłużnika wierzytelności na inną osobę („nabywcę”).

Pewność co do tego, komu w następstwie transakcji przelewu transgranicznego przysługuje dana wierzytelność, jest istotna nie tylko dla uczestników rynków finansowych, ale również dla gospodarki realnej. Wynika to z faktu, że przelew wierzytelności jest często wykorzystywany przez przedsiębiorstwa jako mechanizm służący uzyskaniu płynności lub dostępu do kredytu.

Przykładowo w przypadku faktoringu przedsiębiorstwo (zbywca) dokonuje sprzedaży wierzytelności na rzecz faktora (nabywcy), często banku, po obniżonej cenie w zamian za

¹⁸ Zob. art. 9 ust. 1 i 2 dyrektywy w sprawie zabezpieczeń finansowych, art. 9 ust. 2 dyrektywy o ostateczności rozrachunku oraz art. 24 dyrektywy w sprawie likwidacji. Dyrektywa w sprawie zabezpieczeń finansowych oraz dyrektywa o ostateczności rozrachunku odnoszą się do zdematerializowanych papierów wartościowych, natomiast dyrektywa w sprawie likwidacji odnosi się do instrumentów, których istnienie lub transfer wymaga wpisu do rejestru, konta lub scentralizowanego systemu depozytowego (dyrektywa w sprawie likwidacji).

natychmiastowe przekazanie środków pieniężnych. Większość podmiotów korzystających z faktoringu stanowią MŚP (87 %) ¹⁹.

Przelew wierzytelności jest również wykorzystywany przez konsumentów, przedsiębiorstwa oraz banki w celu otrzymania kredytu, na przykład w ramach kolateralizacji. Kolateralizacja umożliwia wykorzystywanie wierzytelności, takich jak środki pieniężne zaksięgowane na rachunku bankowym lub należności kredytowe (tj. pożyczki bankowe), jako zabezpieczenie finansowe umowy pożyczki (przykładowo konsument może wykorzystać jako zabezpieczenie środki pieniężne złożone na rachunku bankowym w celu uzyskania kredytu, jak i bank może wykorzystać należność kredytową jako zabezpieczenie w celu uzyskania kredytu).

Przelew wierzytelności jest wreszcie również wykorzystywany przez przedsiębiorstwa i banki w celu pożyczania pieniędzy na rynkach kapitałowych poprzez przelewanie portfeli podobnych wierzytelności na rzecz spółek celowych, a następnie ich sekurytyzację jako dłużnych papierów wartościowych (na przykład obligacji).

Do grupy podmiotów zainteresowanych bezpośrednio dotkniętych ryzykiem prawnym w ramach transakcji transgranicznych związanych z wierzytelnościami należą kredytobiorcy (klienci detaliczni oraz przedsiębiorstwa, w tym MŚP), instytucje finansowe (takie jak banki prowadzące działalność w zakresie udzielania pożyczek, korzystające z faktoringu, kolateralizacji oraz sekurytyzacji), instytucje pośrednictwa finansowego, które prowadzą obrót wierzytelnościami, oraz inwestorzy detaliczni (fundusze, inwestorzy indywidualni).

Ustanowienie przepisów kolizyjnych w zakresie przelewu wierzytelności

W związku z postępującą współzależnością rynków krajowych przelewy wierzytelności często zawierają element transgraniczny (np. wówczas, gdy zbywca i nabywca lub nabywca i dłużnik znajdują się w różnych państwach). Prawem właściwym dla przelewu wierzytelności może być zatem potencjalnie prawo któregoś z kilku państw. Przepisy kolizyjne ustanowione na szczeblu unijnym lub na szczeblu państw członkowskich powinny wskazywać, które prawo krajowe jest właściwe dla poszczególnych elementów transgranicznego przelewu wierzytelności.

Przepisy kolizyjne w zakresie przelewu wierzytelności z elementem transgranicznym obejmują dwa elementy: 1) element obligacyjny, który odnosi się do wzajemnych zobowiązań stron; oraz 2) element rzeczowy, który odnosi się do przenoszenia praw majątkowych do wierzytelności, a zatem może wywoływać skutki w odniesieniu do osób trzecich.

W rozporządzeniu Rzym I w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych ujednolicono przepisy kolizyjne na szczeblu unijnym w odniesieniu do **elementów obligacyjnych** przelewu wierzytelności. Rozporządzenie to zawiera zatem jednolite normy kolizyjne dotyczące: (i) stosunku między stronami umowy przelewu – zbywcą i nabywcą ²⁰; oraz (ii) stosunku między nabywcą a dłużnikiem ²¹. Przepisy kolizyjne ustanowione w rozporządzeniu Rzym I mają również zastosowanie do stosunku między wierzycielem pierwotnym (zbywcą) a dłużnikiem ²².

¹⁹ Factoring and Commercial Finance: A Whitepaper, s. 20, The EU Federation for the Factoring and Commercial Finance Industry (EUF).

²⁰ Art. 14 ust. 1 rozporządzenia Rzym I.

²¹ Art. 14 ust. 2 rozporządzenia Rzym I.

²² Art. 2 i 3 rozporządzenia Rzym I.

Na szczeblu unijnym nie ustanowiono natomiast przepisów kolizyjnych w odniesieniu do **elementów rzeczowych** przelewu wierzytelności. Elementy rzeczowe lub skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich odnoszą się co do zasady do tego, komu przysługuje wierzytelność, a w szczególności co do tego: (i) jakie wymogi obowiązany jest spełnić nabywca, aby zapewnić sobie skuteczne nabycie wierzytelności po dokonaniu przelewu (przykładowo wymóg rejestracji przelewu w rejestrze publicznym lub pisemnego zawiadomienia dłużnika o przelewie); oraz (ii) w jaki sposób należy rozwiązać konflikty pierwszeństwa, tj. konflikty między kilkoma wierzycielami konkurencyjnymi o daną wierzytelność, która była przedmiotem transgranicznego przelewu (na przykład między dwoma nabywcami – jeżeli ta sama wierzytelność jest przedmiotem dwukrotnego przelewu, lub między nabywcą a wierzycielem zbywcy).

Kwestia prawa właściwego dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich była przedmiotem analizy przy okazji przekształcania konwencji rzymskiej z 1980 r. w rozporządzenie Rzym I²³, a następnie w ramach negocjacji legislacyjnych, które doprowadziły do przyjęcia rozporządzenia Rzym I. We wniosku Komisji w sprawie rozporządzenia Rzym I wskazano prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy jako prawo właściwe dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich²⁴. Ostatecznie w rozporządzeniu nie zawarto przepisów kolizyjnych w zakresie skutków przelewu wobec osób trzecich²⁵ ze względu na złożoność problemu i zbyt krótki czas na jego wystarczająco dogłębne zbadanie.

W art. 27 ust. 2 rozporządzenia Rzym I uznano jednak znaczenie tej nierozstrzygniętej kwestii, zobowiązując Komisję do złożenia sprawozdania na temat zagadnienia skuteczności przelewu wierzytelności wobec osób trzecich oraz, gdyby okazało się to potrzebne, do przedstawienia wniosku dotyczącego zmiany tego rozporządzenia²⁶. W tym celu Komisja zleciła badanie zewnętrzne²⁷ i w 2016 r. przyjęła sprawozdanie, w którym zawarła możliwe podejścia do tej kwestii²⁸. W sprawozdaniu tym Komisja stwierdziła, że brak jednolitych przepisów kolizyjnych wskazujących prawo właściwe dla skuteczności przelewu wierzytelności wobec osób trzecich oraz kwestii pierwszeństwa między wierzycielami konkurującymi podważa pewność prawa, stwarza problemy praktyczne i skutkuje zwiększeniem kosztów prawnych²⁹.

²³ Pytanie 18 w zielonej księdze dotyczącej przekształcania konwencji rzymskiej z 1980 r. o prawie właściwym dla zobowiązań umownych w instrument wspólnotowy i jej nowelizacji, [COM\(2002\) 654 final](#), s. 39.

²⁴ Art. 13 ust. 3 wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I), [COM\(2005\) 650 final](#).

²⁵ Por. art. 13 ust. 3 wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego prawa właściwego dla zobowiązań umownych, [COM\(2005\) 650 final](#), oraz art. 14 [rozporządzenia Rzym I](#).

²⁶ Art. 27 ust. 2 rozporządzenia Rzym I.

²⁷ British Institute of International and Comparative Law (BIICL), Badanie dotyczące kwestii skuteczności przelewu lub subrogacji wierzytelności wobec osób trzecich oraz pierwszeństwa wierzytelności będącej przedmiotem przelewu lub subrogacji przed prawami innych osób, 2011 („[Badanie BIICL](#)”).

²⁸ Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego na temat kwestii skutków przelewu lub subrogacji wierzytelności dla osób trzecich oraz kwestii pierwszeństwa przenoszonych w drodze przelewu lub subrogacji wierzytelności przed prawami innych osób, [COM\(2016\) 626 final](#), („[sprawozdanie Komisji](#)”).

²⁹ Sprawozdanie Komisji, s. 12.

- **Spójność z przepisami obowiązującymi w tej dziedzinie polityki**

Niniejszy wniosek jest również zgodny z wymogiem określonym w art. 27 ust. 2 rozporządzenia Rzym I, zobowiązującym Komisję do opublikowania sprawozdania oraz, w razie potrzeby, przedstawienia wniosku dotyczącego skuteczności przelewu wierzytelności wobec osób trzecich i kwestii pierwszeństwa praw nabywcy przed prawami innych osób. We wniosku ujednolicono przepisy kolizyjne regulujące omawiane kwestie, jak również zakres przedmiotowy stosowania prawa właściwego, tj. kwestie, które powinny podlegać prawu krajowemu wskazanemu zgodnie z wnioskiem jako prawo właściwe.

Wniosek jest zgodny z obowiązującymi unijnymi instrumentami w zakresie prawa właściwego w sprawach cywilnych i handlowych, w szczególności z rozporządzeniem Rzym I w odniesieniu do wierzytelności objętych zakresem zastosowania tych dwóch instrumentów.

Wniosek jest również spójny z rozporządzeniem w sprawie postępowania upadłościowego³⁰ w odniesieniu do łącznika wskazującego prawo właściwe dla postępowania upadłościowego. Prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy ustanowione we wniosku jako prawo właściwe dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich pokrywa się z prawem właściwym dla upadłości zbywcy, przy czym zgodnie z rozporządzeniem w sprawie postępowania upadłościowego główne postępowanie upadłościowe należy wszcząć w państwie członkowskim, w którym koncentruje się podstawowa działalność dłużnika. Większość kwestii odnoszących się do skuteczności przelewu wierzytelności dokonanych przez zbywcę pojawia się w przypadku jego upadłości. Skład masy upadłości zbywcy będzie różny w zależności od tego, czy doszło do prawidłowego przeniesienia tytułu prawnego do przebranej wierzytelności na nabywcę, a co za tym idzie – czy przelew wierzytelności dokonany przez wierzyciela można zakwalifikować jako skuteczny wobec osób trzecich (na przykład jego wierzycieli). Poddanie kwestii pierwszeństwa i skuteczności przelewu wierzytelności wobec osób trzecich takich jak wierzyciele zbywcy temu samu prawu, które reguluje upadłość zbywcy, ma na celu ułatwienie rozstrzygania kwestii związanych z upadłością zbywcy.

- **Spójność z innymi politykami Unii**

Cele inicjatywy są spójne z politykami Unii w zakresie regulacji rynków finansowych.

Aby ułatwić prowadzenie inwestycji transgranicznych, w planie działania na rzecz tworzenia unii rynków kapitałowych przewidziano ukierunkowane działania na rzecz ustanowienia przepisów regulujących prawo własności papierów wartościowych oraz skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich. W planie działania wskazano, że Komisja powinna wystąpić z inicjatywą ustawodawczą w celu określenia – przy zachowaniu gwarancji pewności prawa – które prawo krajowe powinno mieć zastosowanie do własności papierów wartościowych i skutków przelewu wierzytelności dla osób trzecich.

Poprzez ograniczenie zjawiska braku pewności prawa, które może zniechęcać do dokonywania transgranicznych transakcji przelewu wierzytelności lub prowadzić do powstania dodatkowych kosztów transakcyjnych z tym związanych, niniejszy wniosek przyczyni się do osiągnięcia celu, którym jest zachęcenie do podejmowania inwestycji transgranicznych. Wniosek jest w pełni zgodny z celem ochrony inwestorów określonym w szeregu unijnych przepisów dotyczących rynku finansowego, ponieważ regulacje w nim zawarte ograniczają straty, które mogą wystąpić wówczas, gdy uczestnicy rynku nie są świadomi ryzyka prawnego wynikającego z braku pewności prawa. Ponadto dzięki

³⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego, Dz.U. L 141 z 5.6.2015, s. 19.

ujednoliceniu przepisów kolizyjnych dotyczących skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich wniosek zagwarantuje pewność prawa stronom korzystającym z faktoringu, kolateralizacji i sekurytyzacji, a tym samym ułatwi MŚP i konsumentom dostęp do tańszego finansowania.

Zgodnie z planem działania na rzecz tworzenia unii rynków kapitałowych uzupełnieniem niniejszego wniosku dotyczącego wierzytelności jest inicjatywa o charakterze nieustawodawczym dotycząca prawa właściwego dla skutków rozporządzających transakcji w obrocie papierami wartościowymi. Przepisy kolizyjne dotyczące skutków rozporządzających transakcji transgranicznych w obrocie papierami wartościowymi są obecnie ustanowione w dyrektywie w sprawie zabezpieczeń finansowych, dyrektywie o ostateczności rozrachunku oraz dyrektywie w sprawie likwidacji. Jak wskazano, zakres stosowania przepisów kolizyjnych ustanowionych w niniejszym wniosku nie pokrywa z zakresem stosowania przepisów kolizyjnych ustanowionych w tych trzech dyrektywach, ponieważ te pierwsze mają zastosowanie do wierzytelności, zaś te drugie do zdematerializowanych papierów wartościowych i instrumentów, których istnienie lub transfer zakłada wpisanie ich do rejestru, konta lub scentralizowanego systemu depozytowego³¹.

Chociaż we wskazanych powyżej trzech dyrektywach przyjęto jednolite przepisy kolizyjne w odniesieniu do papierów wartościowych, przepisy te nie mają identycznego brzmienia, a ich wykładnia i stosowanie różnią się w poszczególnych państwach członkowskich.

Ocena skutków przeprowadzona zarówno w odniesieniu do wierzytelności, jak i papierów wartościowych, wykazała, że całkowity brak wspólnych przepisów kolizyjnych w zakresie skutków rozporządzających przelewu wierzytelności stanowi jeden z czynników prowadzących do ograniczenia transakcji przelewu wierzytelności w ramach jednego systemu prawnego, na niekorzyść przeprowadzania transakcji transgranicznych. Jeżeli natomiast chodzi o transakcje w obrocie papierami wartościowymi, utrzymujący się brak pewności prawa wynikający z różnej wykładni obowiązujących dyrektyw nie wydaje się utrudniać rozwoju głównych rynków transgranicznych. To w powiązaniu z niewielką liczbą wiarygodnych dowodów potwierdzających istnienie szczególnego ryzyka związanego z papierami wartościowymi zdecydowało o wyborze inicjatywy o charakterze nieustawodawczym, która jest preferowanym wariantem strategicznym w odniesieniu do papierów wartościowych.

Jednym słowem, główna różnica między wierzytelnościami a papierami wartościowymi w ogólności polega na tym, że w zakresie skutków rozporządzających przelewu wierzytelności unijnych przepisów kolizyjnych nie ustanowiono. Implikuje to konieczność zastosowania środka ustawodawczego w celu wyeliminowania ryzyka prawnego związanego z przelewami wierzytelności z elementem transgranicznym. Jeżeli chodzi zaś o wspomniane trzy dyrektywy, kwestie związane z prawem właściwym w zakresie skutków rozporządzających transakcji w obrocie papierami wartościowymi zostały już tam uregulowane. W związku z tym nawet jeżeli przepisy kolizyjne zawarte w tych dyrektywach nie są jednolicie sformułowane, wystarczające jest w tym zakresie przyjęcie środków prawa miękkiego.

³¹ Zob. art. 9 ust. 1 i 2 dyrektywy w sprawie zabezpieczeń finansowych, art. 9 ust. 2 dyrektywy o ostateczności rozrachunku oraz art. 24 dyrektywy w sprawie likwidacji. Dyrektywa w sprawie zabezpieczeń finansowych oraz dyrektywa o ostateczności rozrachunku odnoszą się do zdematerializowanych papierów wartościowych, natomiast dyrektywa w sprawie likwidacji odnosi się do instrumentów, których istnienie lub transfer zakłada wpisanie ich do rejestru, konta lub scentralizowanego systemu depozytowego (dyrektywa w sprawie likwidacji).

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

• Podstawa prawna

Podstawą prawną wniosku jest art. 81 ust. 2 lit. c) TFUE, w którym – w obszarze współpracy sądowej w sprawach cywilnych mających skutki transgraniczne – wyraźnie upoważniono Parlament i Radę do przyjmowania środków mających na celu zapewnienie „zgodności norm mających zastosowanie w państwach członkowskich w przypadku kolizji przepisów (...)”.

Zgodnie z protokołem nr 22 załączonym do TFUE środki prawne przyjęte w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, takie jak przepisy kolizyjne, nie wiążą Danii ani nie mają do niej zastosowania. Zgodnie z protokołem 21 załączonym do TFUE Zjednoczone Królestwo oraz Irlandia również nie są związane takimi środkami. Po przedstawieniu wniosku w tym obszarze wymienione państwa członkowskie mogą jednak notyfikować swoje życzenie uczestniczenia w przyjęciu i stosowaniu zaproponowanego środka, a po przyjęciu środka mogą notyfikować swój zamiar przyjęcia tego środka.

• Pomocniczość

Utrzymujący się obecnie brak pewności prawa oraz związane z nim ryzyko prawne wynikają z rozbieżności przepisów prawa materialnego państw członkowskich regulujących skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich. Działając indywidualnie, państwa członkowskie nie mogłyby w zadowalający sposób wyeliminować ryzyka prawnego i barier dla transgranicznych transakcji przelewu wierzytelności, ponieważ krajowe przepisy i procedury musiałyby być jednakowe lub przynajmniej spójne, aby można było je stosować w kontekście transgranicznym. Działania na szczeblu unijnym są konieczne w celu zapewnienia, by w całej Unii to samo prawo było wskazywane jako prawo właściwe dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich – niezależnie od tego, sądy lub organy którego państwa członkowskiego rozstrzygają dany spór dotyczący nabycia przelanej wierzytelności.

• Proporcjonalność

Obecnie każde państwo członkowskie posiada: (i) własne przepisy prawa materialnego regulujące skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich; oraz (ii) własne przepisy kolizyjne wskazujące, które krajowe prawo materialne reguluje takie skutki dla osoby trzeciej. Zarówno przepisy prawa materialnego, jak i przepisy kolizyjne państw członkowskich są różne, przy czym w szeregu przypadków przepisy kolizyjne są niejasne lub ustanowione w przepisach pozaustawowych. Rozbieżności te mogą powodować zjawisko braku pewności prawa, którego skutkiem jest ryzyko prawne, ponieważ potencjalnie do tego samego przelewu transgranicznego zastosowanie mogą mieć przepisy prawa materialnego różnych państw.

Aby zagwarantować pewność prawa, UE może proponować następujące rozwiązania: (i) harmonizację przepisów prawa materialnego wszystkich państw członkowskich regulujących skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich; lub (ii) harmonizację norm kolizyjnych mających zastosowanie do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich. Zaproponowane rozwiązanie polega na zagwarantowaniu pewności prawa poprzez harmonizację norm kolizyjnych. Jest to bardziej proporcjonalne rozwiązanie zgodne z zasadą pomocniczości, ponieważ pozostaje bez uszczerbku dla przepisów krajowego prawa materialnego i ma zastosowanie wyłącznie do przelewów wierzytelności z elementem transgranicznym.

Takie działanie w zakresie uregulowania skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich jest odpowiednie, aby osiągnąć cel polegający na zagwarantowaniu pewności prawa i wyeliminowaniu ryzyka prawnego związanego z przelewami wierzytelności z elementem transgranicznym. Ułatwi to tym samym podejmowanie inwestycji transgranicznych, dostęp do tańszych kredytów i integrację rynkową, bez wykraczania poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.

- **Wybór instrumentu**

Oczekiwana jednolitość przepisów kolizyjnych można osiągnąć wyłącznie w drodze rozporządzenia, ponieważ jedynie rozporządzenie zapewnia całkowitą spójność wykładni i stosowania przepisów. Zgodnie z poprzednimi instrumentami unijnymi w zakresie przepisów kolizyjnych preferowanym instrumentem prawnym jest zatem rozporządzenie.

3. WYNIKI KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCENY SKUTKÓW

- **Konsultacje z zainteresowanymi stronami oraz gromadzenie i wykorzystanie wiedzy eksperckiej**

Komisja aktywnie współpracowała z zainteresowanymi stronami i prowadziła wszechstronne konsultacje przez cały czas trwania procesu oceny skutków. W strategii konsultacji określono szereg działań, które Komisja ma zorganizować, w szczególności konsultacje publiczne *on-line*; dwa spotkania z udziałem ekspertów z państw członkowskich – jedno z udziałem ekspertów z zakresu prawa prywatnego międzynarodowego, a drugie z udziałem ekspertów w dziedzinie rynków finansowych; oraz powołanie grupy ekspertów wysokiego szczebla składającej się z naukowców, praktyków prawa oraz przedstawicieli sektora posiadających wiedzę ekspercką zarówno w dziedzinie prawa prywatnego międzynarodowego, jak i rynków finansowych. Strategia konsultacji obejmowała również badanie zlecone przez Komisję i przeprowadzone przez British Institute of International and Comparative Law (BIICL) dotyczące kwestii skuteczności przelewu wierzytelności wobec osób trzecich oraz konfliktów pierwszeństwa między wierzycielami konkurującymi. Jeżeli chodzi o wstępną ocenę skutków opublikowaną w dniu 28 lutego 2017 r., zainteresowane strony uwag nie przedstawiły.

Badanie zlecone przez Komisję wykazało, że najczęściej stosowanym łącznikiem w celu rozstrzygnięcia kolizji przepisów dotyczących skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich jest prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy (na przykład w Belgii, we Francji oraz w Luksemburgu w odniesieniu do sekurytyzacji), prawo właściwe dla przelewanej wierzytelności (na przykład w Hiszpanii, Polsce) oraz prawo właściwe dla umowy zawartej między zbywcą a nabywcą (na przykład w Niderlandach).

Konsultacje publiczne *on-line* rozpoczęły się dnia 7 kwietnia 2017 r. i zakończyły się dnia 30 czerwca 2017 r., a zatem Komisja spełniła wymóg prowadzenia konsultacji publicznych przez co najmniej 12 tygodni. Celem konsultacji publicznych było uzyskanie wkładu wszystkich zainteresowanych stron, w szczególności podmiotów wykorzystujących faktoring, sekurytyzację, kolateralizację i zaangażowanych w obrót instrumentami finansowymi, jak również praktyków prawa oraz ekspertów w dziedzinie prawa prywatnego międzynarodowego w zakresie skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich.

W ramach konsultacji publicznych Komisja otrzymała 39 odpowiedzi. Wśród respondentów znalazły się: rządy państw członkowskich (5), stowarzyszenia sektorowe (15), przedsiębiorstwa (4), kancelarie prawne (2), ośrodki analityczne (2) oraz osoby fizyczne (5).

Jeżeli chodzi o sektor finansowy, reprezentowane były interesy banków, zarządzających funduszami, rynków regulowanych, kontrahentów centralnych, centralnych depozytów papierów wartościowych (CDPW), emitentów papierów wartościowych oraz inwestorów. Organizacje konsumenckie nie udzieliły odpowiedzi.

Jeżeli chodzi o zasięg geograficzny, odpowiedzi otrzymano z różnych państw członkowskich: 13 odpowiedzi od zainteresowanych stron ze Zjednoczonego Królestwa, 9 odpowiedzi z Francji i Belgii, 3 odpowiedzi z Niemiec i Niderlandów, 2 odpowiedzi z Hiszpanii oraz po 1 odpowiedzi z Finlandii, Republiki Czeskiej i Szwecji.

Ogólnie na zadane zainteresowanym stronom pytanie, czy w ciągu ostatnich pięciu lat doświadczyły trudności w zapewnieniu skuteczności przelewu wierzytelności z elementem transgranicznym wobec osób trzecich niebędących dłużnikami, ponad dwie trzecie zainteresowanych stron, które udzieliły odpowiedzi, odpowiedziało twierdząco. Spośród zainteresowanych stron, które udzieliły odpowiedzi na pytanie, czy działanie Unii przyniosłoby wartość dodaną w zakresie pokonywania napotykaných trudności, 59 % odpowiedziało twierdząco, natomiast 22 % przecząco.

Jeżeli chodzi o wskazanie preferencji w zakresie prawa właściwego, które powinno znaleźć się w unijnej inicjatywie ustawodawczej, zainteresowanym stronom zadano trzy osobne pytania. Spośród zainteresowanych stron, które odpowiedziały na każde z tych trzech osobnych pytań, 57 % opowiedziało się za prawem miejsca zwykłego pobytu zbywcy, 43 % za prawem właściwym dla przelewanej wierzytelności, a 30 % za prawem, któremu podporządkowana jest umowa przelewu. Niektórzy respondenci opierali swoje odpowiedzi na przepisach prawa prywatnego międzynarodowego mających zastosowanie w ich państwie członkowskim, natomiast inni opierali je na prawie, które stosują obecnie.

Jako argument przemawiający za wyborem łącznika miejsca zwykłego pobytu zbywcy zainteresowane strony wskazały, że prawo to można w łatwy sposób wskazać, że rozwiązanie to gwarantowałoby większą pewność prawa oraz że zapewniałoby zgodność – w większym stopniu niż jakiegokolwiek inne rozwiązanie – z logiką gospodarczą istotnych praktyk handlowych. Zainteresowane strony, które opowiedziały się za prawem właściwym dla przelewanej wierzytelności, argumentowały, że prawo to byłoby zgodne z zasadą autonomii stron oraz że potencjalnie obniżałoby koszty transakcji.

• **Ocena skutków**

W ocenie skutków przeanalizowano następujące warianty:

✓ Wariant 1: Prawo właściwe dla umowy przelewu

Zgodnie z tym łącznikiem prawo regulujące umowę przelewu zawartą między zbywcą a nabywcą regulowałoby również skutki rozporządzające przelewu wierzytelności. Zbywca i nabywca mogą wybrać dowolne prawo jako właściwe dla umowy przelewu.

✓ Wariant 2: Prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy

Zgodnie z tym łącznikiem skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich podlegałyby prawu państwa, w którym znajduje się miejsce zwykłego pobytu zbywcy.

✓ Wariant 3: Prawo właściwe dla przenoszonej wierzytelności

Zgodnie z tym łącznikiem skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich podlegałyby prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności, tj. wierzytelności określonej w pierwotnej umowie między wierzycielem a dłużnikiem, która zostaje następnie przelana przez wierzyciela (zbywcę) na nowego wierzyciela (nabywcę). Strony pierwotnej umowy mogą dokonać wyboru prawa właściwego dla umowy dotyczącej wierzytelności, która zostanie następnie przeniesiona.

✓ Wariant 4: Podejście mieszane łączące prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy oraz prawo właściwe dla przenoszonej wierzytelności

Wariant mieszany polega na stosowaniu jako zasady ogólnej prawa miejsca zwykłego pobytu zbywcy oraz wyjątkowo – prawa właściwego dla przenoszonej wierzytelności., co dotyczy: (i) przelewu środków pieniężnych złożonych na rachunku w instytucji kredytowej (na przykład w banku, jeżeli konsument jest wierzycielem, a instytucja kredytowa dłużnikiem); oraz (ii) przelewu wierzytelności związanych z instrumentami finansowymi. Wariant mieszany zapewnia również zbywcy i nabywcy możliwość dokonania wyboru prawa właściwego dla przenoszonej wierzytelności jako mającego zastosowanie do skutków przelewu wobec osób trzecich w ramach sekurytyzacji. Jeżeli chodzi o sekurytyzację, strony mogą zdecydować się na zastosowanie zasady ogólnej, zgodnie z którą prawem właściwym będzie prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy lub albo dokonać wyboru prawa właściwego dla przelewanej wierzytelności, co służyć ma zaspokojeniu potrzeb zarówno dużych, jak i mniejszych podmiotów gospodarczych stosujących sekurytyzację.

✓ Wariant 5: Podejście mieszane łączące prawo właściwe dla przenoszonej wierzytelności oraz prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy

Wariant mieszany polega na stosowaniu jako zasady ogólnej, prawa właściwego dla przenoszonej wierzytelności oraz wyjątkowo – prawa miejsca zwykłego pobytu zbywcy w odniesieniu do przelewów wielu przyszłych wierzytelności. W ramach tego wariantu skutki wobec osób trzecich przelewu należności z tytułu dostaw i usług dokonanego przez przedsiębiorstwo niebędące spółką finansową (na przykład MŚP) w ramach faktoringu podlegałyby nadal prawu miejsca zwykłego pobytu zbywcy. Skutki przelewu wielu wierzytelności wobec osób trzecich dokonywanego przez spółkę finansową (np. bank) w ramach sekurytyzacji również podlegałyby prawu miejsca zwykłego pobytu zbywcy.

Niniejszy wniosek opiera się na wariant 4, polegającym na stosowaniu, jako zasady ogólnej, prawa miejsca zwykłego pobytu zbywcy, oraz wyjątkowo, poddaniu niektórych przelewów prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności, z możliwością dokonywania wyboru prawa właściwego w przypadku sekurytyzacji. Biorąc pod uwagę, że przedmiotem wniosku nie są stosunki między stronami umowy, lecz prawa osób trzecich, stosowanie jako zasady ogólnej, prawa miejsca zwykłego pobytu zbywcy stanowi najwłaściwszy wariant, ponieważ:

– jest to jedyne prawo, które osoby trzecie, których dotyczy przelew, takie jak wierzyciele zbywcy, mogą w łatwy sposób przewidzieć i wskazać. Osoby trzecie nie mogą natomiast przewidzieć, które prawo znajdzie zastosowanie w wyniku odwołania się do statutu przelewanej wierzytelności lub statutu umowy przelewu, ponieważ statut ten najczęściej jest przedmiotem wyboru dokonywanego przez strony umowy;

– jeżeli mamy do czynienia z przelewem pakietu wierzytelności, jest to jedyny statut, który odpowiada potrzebom faktorów i mniejszych podmiotów gospodarczych stosujących

sekurytyzację. Podmioty te nie zawsze są w stanie zapoznać się z wymogami prawnymi dotyczącymi nabywania pakietów wierzytelności w poszczególnych państwach;

– jest to jedyne prawo, które umożliwia wskazanie prawa właściwego w odniesieniu do przelewu wierzytelności przyszłych (stanowi to powszechna praktyka w ramach faktoringu);

– jest to jedyne prawo właściwe spójne z unijnym dorobkiem prawnym w zakresie upadłości, tj. z rozporządzeniem w sprawie postępowania upadłościowego. Stosowanie tego samego prawa właściwego do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich oraz do upadłości ułatwia rozstrzygnięcie kwestii związanych z upadłością zbywcy³²;

– jest to jedyne prawo zgodne z rozwiązaniem międzynarodowym określonym w Konwencji ONZ o przelewie wierzytelności w handlu międzynarodowym z 2001 r. Dzięki temu uczestnicy rynku, którzy działają w skali światowej, mogą uzyskać efekt synergii i zaoszczędzić koszty związane z badaniami prawnymi *due diligence* oraz koszty sądowe.

Ponadto, nawet jeżeli obecnie strony w odniesieniu do skutków transgranicznego przelewu wobec osób trzecich decydują się na zastosowanie statutu przelewanej wierzytelności, w większości przypadków i tak wezmą pod uwagę prawo obowiązujące w miejscu zwykłego pobytu zbywcy, aby upewnić się, że nabycie wierzytelności będących przedmiotem przelewu nie zostanie udaremnione na podstawie przepisów wymuszających swoje zastosowanie obowiązujących w państwie miejsca zwykłego pobytu zbywcy, w szczególności na podstawie przepisów ustanawiających wymogi w zakresie jawności. Chodzi tu o obowiązek wpisu przelewu wierzytelności do rejestru publicznego, zapewniający jawność i skuteczność dokonanej czynności wobec osób trzecich³³.

Z drugiej strony mieszany charakter tego wariantu umożliwia zastosowanie wyjątku przewidującego poddanie niektórych szczególnych przelewów, tj. przelewu środków pieniężnych złożonych na rachunku w instytucji kredytowej oraz przelewu wierzytelności z instrumentów finansowych statutowi przenoszonej wierzytelności. Wyjątek ten odpowiada potrzebom uczestników rynku w tych szczególnych obszarach. Wariant mieszany zapewnia dodatkową elastyczność, zapewniając zbywcy i nabywcy zawierającym umowę przelewu wierzytelności w ramach sekurytyzacji możliwość dokonania wyboru prawa właściwego dla skutków przelewu wobec osób trzecich, co tym samym sprzyja angażowaniu się zarówno mniejszych, jak i większych podmiotów gospodarczych w sekurytyzację transgraniczną.

Dnia 8 listopada 2017 r. Rada ds. Kontroli Regulacyjnej otrzymała wspólne sprawozdanie z oceny skutków dotyczące zarówno prawa właściwego dla własności papierów wartościowych, jak i prawa właściwego dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich. Rada ds. Kontroli Regulacyjnej wydała negatywną opinię w sprawie oceny skutków i opracowała szereg wspólnych zaleceń dotyczących usprawnień. Jeżeli chodzi o wierzytelności, Rada ds. Kontroli Regulacyjnej zwróciła się o bardziej szczegółowe informacje na temat wariantów, które rozważano w odniesieniu do prawa właściwego dla

³² Przykładowo w odpowiedzi udzielonej w ramach konsultacji publicznych Francuska Federacja Banków (FBF) wskazuje, że w ramach badania *due diligence* banki francuskie zazwyczaj sprawdzają, które prawo byłoby właściwe dla upadłości zbywcy.

³³ Przykładowo Komitet Niemieckiego Sektora Bankowego wskazuje w odpowiedzi udzielonej w ramach konsultacji publicznych, że w przypadku transakcji sekurytyzacyjnych strony powinny sprawdzić wymogi związane ze zgłaszaniem lub z rejestracją. Stowarzyszenie na rzecz Rynków Finansowych w Europie (AFME) wskazuje w swojej odpowiedzi, że strony powinny sprawdzać, czy przelew będzie skuteczny zgodnie z prawem zbywcy.

skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich. Ocenę skutków zmieniono i przedstawiono Radzie ds. Kontroli Regulacyjnej w dniu 18 stycznia 2018 r. Dnia 1 lutego 2018 r. Rada ds. Kontroli Regulacyjnej wydała pozytywną opinię z zastrzeżeniami. W odniesieniu do wierzytelności, Rada ds. Kontroli Regulacyjnej zaleciła przedstawienie bardziej szczegółowych informacji na temat jednorazowych kosztów, które niektórzy uczestnicy rynku ponieśliby w wyniku przyjęcia jednolitych przepisów kolizyjnych. W ocenie skutków uwzględniono w możliwie najszerszym zakresie zalecenia dotyczące usprawnień.

- **Prawa podstawowe**

Cele niniejszej inicjatywy w pełni zapewniają ochronę prawa własności zagwarantowaną w art. 17 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej³⁴. Poprzez jednoznaczne wskazanie, które prawo właściwe reguluje skutki rozporządzające przelewu wierzytelności, niniejszy wniosek przyczyniłby się do wzmocnienia prawa własności, ponieważ zmniejszyłby ryzyko naruszania praw związanych z wierzytelnością przysługujących inwestorom lub przyjmującym zabezpieczenia.

Poprzez ograniczenie sporów i strat finansowych związanych z brakiem jednolitych przepisów dotyczących prawa właściwego dla skutków rozporządzających przelewu wierzytelności niniejszy wniosek pozytywnie wpłynąłby na wolność działalności gospodarczej, która została zagwarantowana w art. 16 Karty.

Poprzez ujednolicenie przepisów kolizyjnych w zakresie skutków rozporządzających przelewu wierzytelności niniejszy wniosek zniechęciłby do korzystania z tzw. forum shopping, ponieważ sąd lub organ każdego państwa członkowskiego rozstrzygający spór wydawałby swoje orzeczenie na podstawie tego samego krajowego prawa materialnego. Ułatwiłoby to wykonywanie prawa do skutecznego środka prawnego, zagwarantowanego w art. 47 Karty.

4. WPLYW NA BUDŻET

Wniosek nie ma wpływu na budżet Unii.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

- **Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania**

Komisja będzie monitorować wpływ proponowanej inicjatywy za pomocą ankiet, które będą rozsyłane do kluczowych zainteresowanych stron. Dzięki tym ankietom możliwe będzie uzyskanie informacji na temat tendencji w zakresie liczby przelewów z elementem transgranicznym, kosztów badań *due diligence* w okresie po przyjęciu jednolitych przepisów kolizyjnych, a także jednorazowych kosztów związanych ze zmianami w dokumentacji prawnej. Wpływ proponowanego rozwiązania zostanie oceniony w sprawozdaniu, które Komisja przygotuje po upływie pięciu lat od daty wejścia w życie proponowanego instrumentu.

Monitorowanie wpływu przyjęcia jednolitych przepisów kolizyjnych obejmie dziedzinę faktoringu, kolateralizacji, sekurytyzacji oraz szczególnych przelewów gotówki złożonej na rachunku w instytucji kredytowej oraz przelewów wierzytelności z instrumentów finansowych takich jak instrumenty pochodne.

³⁴ Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, Dz.U. C 326 z 26.10.2012, s. 391.

W analizie uwzględniony zostanie fakt, że na liczbę przelewów, koszty transakcji i charakter ryzyka ukrytego w przelewach wierzytelności w kontekście transgranicznym ma wpływ szereg różnych czynników gospodarczych, prawnych lub regulacyjnych niezwiązanych z pewnością prawa co do wskazania prawa właściwego dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich.

- **Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku**

Art. 1: Zakres stosowania

Art. 1 określa zakres zastosowania proponowanego rozporządzenia, uwzględniający obowiązujące przepisy Unii, a w szczególności zakres zastosowania rozporządzenia Rzym I.

W art. 1 ust. 2 zamieszczono wykaz wyłączeń z zakresu zastosowania proponowanego rozporządzenia. Kwestie te będą regulowane obowiązującymi przepisami Unii albo krajowymi przepisami kolizyjnymi.

Art. 2: Definicje

W art. 2 po raz pierwszy zdefiniowano główne pojęcia, na których opiera się proponowane rozporządzenie, tj. „przelew”, „wierzytelność” oraz „skutki wobec osób trzecich”. Definicję „przelewu” dostosowano do definicji zawartej w rozporządzeniu Rzym I. Odnosi się ona wyłącznie do dobrowolnego przeniesienia wierzytelności, włączając w to subrogację umowną. Definicja ta obejmuje zarówno bezwarunkowe przeniesienie wierzytelności, jak i przeniesienie wierzytelności w ramach kolateralizacji lub sekurytyzacji.

Definicja „wierzytelności” w proponowanym rozporządzeniu odwołuje się do ogólnego rozumienia tego pojęcia zgodnie z rozporządzeniem Rzym I. Chodzi mianowicie o każde zadłużenie, bez względu na to, czy ma ono charakter pieniężny, czy niepieniężny, oraz czy wynika ono z zobowiązania umownego podlegającego przepisom rozporządzenia Rzym I, czy zobowiązania pozaumownego podlegającego przepisom rozporządzenia Rzym II. Definicję „skutków wobec osób trzecich” określa zakres przedmiotowy proponowanego rozporządzenia.

W art. 2 „miejsce zwykłego pobytu” zdefiniowano zgodnie z definicją określoną w art. 19 ust. 1 rozporządzenia Rzym I, tj. jako miejsce siedziby głównego organu zarządzającego w odniesieniu do przedsiębiorstw i jako miejsce głównego przedsiębiorstwa w odniesieniu do osób fizycznych działających w ramach prowadzonej przez nie działalności gospodarczej. Proponowane rozporządzenie nie zawiera definicji miejsca zwykłego pobytu odpowiadającej definicji określonej w art. 19 ust. 2 rozporządzenia Rzym I, tj. wskazującej miejsce położenia filii, ponieważ taki przepis wprowadziłby niepewność, gdyby ta sama wierzytelność została przeniesiona zarówno przez główny organ zarządzający zbywcy, jak i przez organ zarządzający filii, która znajduje się w innym państwie.

Pojęcie „miejsca zwykłego pobytu” będzie zasadniczo zbieżne z pojęciem głównego ośrodka podstawowej działalności dłużnika, które zastosowano w rozporządzeniu w sprawie postępowania upadłościowego.

Art. 2 zawiera również definicję „instytucji kredytowej”, która jest zgodna z przepisami unijnymi dotyczącymi instytucji kredytowych, „gotówki” zgodną z dyrektywą w sprawie zabezpieczeń finansowych; oraz „instrumentu finansowego” zgodną z MiFID II.

Art. 3: Powszechne stosowanie

W art. 3 uregulowano kwestię powszechnego stosowania proponowanego rozporządzenia – zgodnie z tym przepisem prawem krajowym wskazanym jako właściwe zgodnie z proponowanym rozporządzeniem może być prawo państwa członkowskiego lub prawo państwa trzeciego.

Art. 4: Prawo właściwe

W artykule tym wprowadza się jednolite przepisy kolizyjne w zakresie skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich. W ust. 1 tego artykułu ustanowiono zasadę ogólną opartą na prawie miejsca zwykłego pobytu zbywcy, w ust. 2 wprowadzono dwa wyjątki oparte na prawie właściwym dla przenoszonej wierzytelności, zaś w ust. 3 – możliwość dokonania przez zbywcę i nabywcę wyboru prawa właściwego, któremu ma podlegać przenoszona wierzytelność w zakresie skutków przelewu wobec osób trzecich, w ramach sekurytyzacji. W ust. 4 tego artykułu ustanowiono zasadę mającą zastosowanie do konfliktów pierwszeństwa między nabywcami, które wynikają z zastosowania prawa miejsca zwykłego pobytu zbywcy i prawa właściwego dla przenoszonej wierzytelności w odniesieniu do skutków dwóch przelewów tej samej wierzytelności wobec osób trzecich.

Zgodnie z zasadą ogólną prawem, które reguluje skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich, jest prawo państwa, w którym zbywca posiada miejsce zwykłego pobytu w miarodajnej chwili.

W ust. 1 akapit drugi tego artykułu odniesiono się również do kwestii tzw. konfliktu ruchomego, tj. rzadkiego przypadku, kiedy zbywca zmienia miejsce zwykłego pobytu w okresie pomiędzy dwoma przelewami tej samej wierzytelności – w takich przypadkach przelewy konkurujące mogą podlegać różnym prawom krajowym. Zgodnie z zasadą dotyczącą konfliktu ruchomego prawem właściwym będzie prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy w chwili, w której jeden z dwóch przelewów stał się jako pierwszy skuteczny wobec osób trzecich; innymi słowy, jest to chwila, w której jeden z nabywców jako pierwszy spełnił wymogi, aby przelew stał się skuteczny wobec osób trzecich.

Jeżeli każdy wierzyciel należący do grupy wierzycieli posiada udział w tej samej wierzytelności, tak jak ma to miejsce w przypadku kredytu konsorcjalnego (kredytu udzielanego pojedynczemu kredytobiorcy przez grupę kredytodawców zwaną konsorcjum na potrzeby dużych projektów), wówczas skutki przelewu wobec osób trzecich, którego dokonuje wierzyciel w odniesieniu do jego udziału w wierzytelności, podlegają prawu miejsca zwykłego pobytu zbywcy.

Zgodnie z ust. 2 tego artykułu skutki niektórych przelewów w stosunku do osób trzecich podlegają wyjątkowo prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności. Prawem właściwym dla przenoszonej wierzytelności jest prawo regulujące umowę między pierwotnym wierzycielem/zbywcą a dłużnikiem, z której wynika wierzytelność. Ustanawiając ten wyjątek, w proponowanym rozporządzeniu zawarto przepis kolizyjny, który jest dostosowany do potrzeb uczestników rynku zaangażowanych w te szczególne przelewy. Przelewami, których skutki wobec osób trzecich podlegają prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności, są: (i) przelew gotówki złożonej na rachunku w instytucji kredytowej; oraz (ii) przelew wierzytelności z instrumentu finansowego.

Jeżeli chodzi o pierwszy wyjątek: jeśli posiadacz rachunku (np. konsument) składa gotówkę na rachunku w instytucji kredytowej (np. w banku), dochodzi do zawarcia umowy pierwotnej

między posiadaczem rachunku (wierzycielem) i instytucją kredytową (dłużnikiem). Posiadacz rachunku jest wierzycielem, któremu przysługuje wierzytelność wobec instytucji kredytowej, która jest dłużnikiem, z tytułu zapłaty gotówki złożonej na rachunku w instytucji kredytowej. Posiadacz rachunku może postanowić przenieść gotówkę złożoną na jego rachunku w instytucji kredytowej na zabezpieczenie kredytu, który pragnie uzyskać w innej instytucji kredytowej. W takich przypadkach prawem właściwym dla nabycia wierzytelności po dokonaniu przelewu gotówki na zabezpieczenie nie będzie prawo miejsca zwykłego pobytu posiadacza rachunku (zbywcy), lecz prawo, któremu podlega przenoszona wierzytelność, tj. prawo regulujące umowę między posiadaczem rachunku a pierwszą instytucją kredytową, z której wynika wierzytelność. W odniesieniu do osób trzecich, takich jak konkurencyjni wierzyciele zbywcy i nabywcy, przewidywalność prawna jest większa, jeżeli prawem właściwym dla skutków dokonania przelewu gotówki złożonej na rachunek w instytucji kredytowej wobec osób trzecich jest prawo właściwe dla wierzytelności gotówkowej. Wynika to z tego, że co do zasady przyjmuje się, iż wierzytelność, którą ma posiadacz rachunku w odniesieniu do gotówki złożonej na rachunku w instytucji kredytowej, podlega prawu państwa, w którym instytucja kredytowa posiada siedzibę. Prawo to określa się zwykle w umowie rachunku zawieranej pomiędzy posiadaczem rachunku a instytucją kredytową.

Jeżeli chodzi o drugi wyjątek: skutki przelewu wierzytelności z instrumentów finansowych takich jak instrumenty pochodne w stosunku do osób trzecich powinny podlegać prawu, któremu podlega przenoszona wierzytelność, tj. prawu, któremu podlega instrument finansowy taki jak instrument pochodny. Wierzytelnością z instrumentu finansowego może być np. kwota należna po rozliczeniu instrumentu pochodnego. Poddanie skutków przelewu wierzytelności z instrumentów finansowych wobec osób trzecich prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności, a nie prawu miejsca zwykłego pobytu zbywcy, ma zasadnicze znaczenie dla zachowania stabilności i sprawności funkcjonowania rynków finansowych oraz spełnienia oczekiwań uczestników rynku. Cele te są spełnione, ponieważ prawem właściwym dla instrumentu finansowego, z którego wynika wierzytelność, np. instrumentu pochodnego, jest prawo wybrane przez strony lub prawo wskazane zgodnie z zasadami innymi niż uznaniowe, znajdującymi zastosowanie do rynków finansowych.

Art. 4 ust. 3 dotyczy prawa właściwego dla skutków przelewu wierzytelności w stosunku do osób trzecich w ramach sekurytyzacji. Sekurytyzacja umożliwia zbywcy zwanemu „jednostką inicjującą” (np. bankowi lub przedsiębiorstwu) refinansowanie portfela jego wierzytelności (na przykład opłat za wynajem pojazdów silnikowych, należności z tytułu kart kredytowych, płatności związanych z tytułu kredytu hipotecznego) poprzez ich przelew na „spółkę celową”. Spółka celowa (nabywca) emituje następnie dłużne papiery wartościowe (np. obligacje) na rynkach kapitałowych odzwierciedlające wpływy uzyskane z tych wierzytelności. W miarę jak napływają płatności z tytułu wierzytelności podstawowych spółka celowa wykorzystuje otrzymywane wpływy do realizacji płatności z tytułu papierów wartościowych na rzecz inwestorów. Sekurytyzacja może obniżyć koszt finansowania, ponieważ spółka celowa jest skonstruowana w sposób chroniący ją przed upadłością. W przypadku przedsiębiorstw sekurytyzacja może zapewnić dostęp do tańszych kredytów niż finansowanie bankowe. W przypadku banków sekurytyzacja jest sposobem lepszego wykorzystania niektórych aktywów i uwolnienia bilansu, aby mogły one udzielać finansowania kolejnym podmiotom gospodarczym.

Obecnie duży zbywcy i nabywcy (np. duże banki), które wykorzystują sekurytyzację, w odniesieniu do skutków przelewu wobec osób trzecich stosują prawo właściwe dla przenoszonej wierzytelności. Oznacza to, że nabywca (spółka celowa) będzie musiał spełnić wymogi określone w prawie, któremu podlegają przenoszone wierzytelności (tj. umowa

między pierwotnym wierzycielem/zbywcą a dłużnikiem), aby zapewnić uzyskanie tytułu prawnego do przenoszonych wierzytelności. Powoduje to redukcję kosztów dla podmiotów gospodarczych, które mogą kształtować swoje operacje sekurytyzacyjne w taki sposób, by wszystkie wierzytelności w pakiecie, który ma zostać przeniesiony na spółkę celową, podlegały prawu jednego i tego samego państwa. Wystarczające jest zatem, że spółka celowa spełni wymogi określone w prawie tylko jednego państwa, aby zapewnić sobie uzyskanie tytułu prawnego do pakietu przenoszonych wierzytelności. Biorąc pod uwagę, że duże podmioty gospodarcze często angażują się w sekurytyzację transgraniczną, tj. z udziałem jednostek inicjujących posiadających siedziby w różnych państwach członkowskich, poddanie skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich prawu miejsca zwykłego pobytu zbywcy byłoby dla nabywcy bardziej uciążliwe, ponieważ musiałby on spełnić wymogi określone w systemach prawnych różnych państw, tj. w prawie każdego z państw, w których dana jednostka inicjująca posiada siedzibę.

Natomiast mniejsze podmioty gospodarcze (np. mniejsze banki i przedsiębiorstwa) w odniesieniu do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich najczęściej stosują w ramach sekurytyzacji prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy, ponieważ wierzytelności zawarte w pakiecie, który ma zostać przeniesiony na spółkę celową, podlegają prawom różnych państw. W takich przypadkach mniejsi nabywcy nie mogliby stosować prawa właściwego dla przenoszonej wierzytelności w odniesieniu do skutków przelewu wobec osób trzecich, ponieważ nie mieliby możliwości spełnić wymogów uzyskania tytułu prawnego do przenoszonych wierzytelności zgodnie z każdym z praw, którym podlegają zawarte w pakiecie wierzytelności. Mniejsi nabywcy mogą natomiast łatwiej spełnić wymogi określone tylko w jednym prawie, tj. w prawie miejsca zwykłego pobytu zbywcy.

Jednym słowem, celem ust. 3 tego artykułu, zawierającego możliwość dokonywania wyboru prawa właściwego, jest nieingerowanie w obecną praktykę dużych banków, które w ramach sekurytyzacji (gdzie wszystkie przenoszone wierzytelności podlegają prawu tego samego państwa, ale zbywcy, tj. jednostki inicjujące posiadają siedziby w różnych państwach członkowskich) stosują w odniesieniu do skutków przelewu wobec osób trzecich prawo właściwe dla przenoszonej wierzytelności. Równocześnie ust. 3 ma na celu umożliwić mniejszym bankom i przedsiębiorstwom wejście na rynek sekurytyzacji lub wzmocnienie swojej pozycji na tym rynku, dzięki temu, że będą one mogły nabywać wiele wierzytelności podlegających prawom różnych państw.

W każdym przypadku dzięki elastyczności zapewnionej w ust. 3 podmioty gospodarcze stosujące sekurytyzację mogą każdorazowo decydować, czy dokonują wyboru prawa właściwego dla przenoszonej wierzytelności, czy stosują prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy (zasada ogólna), w zależności od organizacji ich sekurytyzacji, a w szczególności od tego, czy przenoszone wierzytelności podlegają prawu jednego państwa czy wielu państw, oraz od tego, czy istnieje więcej niż jedna jednostka inicjująca i czy mają one siedziby w jednym państwie lub w różnych państwach. W ust. 4 tego artykułu ustanowiono przepisy kolizyjne, których celem jest rozwiązywanie konfliktów pierwszeństwa między nabywcami tej samej wierzytelności, jeżeli skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich podlegały prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności w ramach jednego przelewu oraz prawu miejsca zwykłego pobytu zbywcy w ramach drugiego przelewu. Taka sytuacja może wystąpić (zwykle przypadkowo i w dowolnej kolejności), jeżeli wierzytelność została przeniesiona w pierwszej kolejności w ramach faktoringu, kolateralizacji lub (pierwszej) sekurytyzacji bez dokonania wyboru prawa właściwego, a następnie w ramach (drugiej) sekurytyzacji, w której strony wybrały prawo właściwe dla przenoszonej wierzytelności w zakresie skutków przelewu wobec osób trzecich. Skutki przelewu wierzytelności w ramach faktoringu,

kolateralizacji lub (pierwszej) sekurytyzacji bez dokonania wyboru prawa właściwego wobec osób trzecich podlegają prawu miejsca zwykłego pobytu zbywcy. Z kolei skutki przelewu wierzytelności w stosunku do osób trzecich w ramach (drugiej) sekurytyzacji, w której strony wybrały prawo właściwe dla przenoszonej wierzytelności, podlegają temu prawu. W proponowanym rozporządzeniu przewidziano obiektywny czynnik służący wskazywaniu, które prawo powinno mieć zastosowanie, aby rozwiązać konflikt pierwszeństwa między nabywcami: prawem, które powinno mieć zastosowanie, jest prawo właściwe dla skutków wobec osób trzecich tego przelewu wierzytelności, który jako pierwszy stał się skuteczny w odniesieniu do osób trzecich zgodnie z prawem właściwym dla tego przelewu. Zasada ta jest zgodna z zasadą mającą zastosowanie do konfliktu ruchomego, o której mowa w ust. 1 tego artykułu, i podobnie jak tamta zasada opiera się na miarodajnym określeniu chwili, w której przelew wierzytelności stał się skuteczny wobec osób trzecich, ponieważ proponowane rozporządzenie dotyczy skutków wobec osób trzecich.

Art. 5: Zakres stosowania prawa właściwego

W art. 5 zgrupowano w sposób niewyczerpujący szereg kwestii, które powinny być poddane materialnemu prawu krajowemu wskazanemu jako prawo właściwe dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich. W związku z tym w artykule tym określono zakres pojęcia „skutków wobec osób trzecich” (lub skutków rozporządzających) przelewu wierzytelności. O tym, kto nabył tytuł prawny do przenoszonej wierzytelności, decydować będzie zasadniczo prawo właściwe. W szczególności prawo właściwe powinno rozstrzygać o dwóch głównych kwestiach, pozwalających na stwierdzenie, czy dana osoba nabyła tytuł prawny do przenoszonej wierzytelności:

- (i) o skuteczności przelewu wierzytelności wobec osób trzecich: tj. o tym, jakie kroki, powinien podjąć nabywca, aby móc wykonywać swoje prawo do wierzytelności wobec osób trzecich – np. zarejestrować przelew w organie lub rejestrze publicznym lub powiadomić dłużnika o przelewie na piśmie; oraz
- (ii) o pierwszeństwie: tj. o tym, czyje prawo ma pierwszeństwo w przypadku konfliktu między wierzycielami konkurującymi – np. między nabywcami konkurującymi, jeżeli ta sama wierzytelność została przeniesiona więcej niż raz, lub między nabywcą a innym uprawnionym, np. wierzycielem zbywcy lub nabywcą w przypadku upadłości.

Przez pojęcie „osoby trzecie” należy rozumieć osoby trzecie inne niż dłużnik, ponieważ zgodnie z art. 14 ust. 2 rozporządzenia Rzym I wszystkie aspekty mające wpływ na dłużnika podlegają prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności (tj. prawu właściwemu dla umowy pierwotnej, z której wynika przenoszona wierzytelność).

Zasady ustanawiania i przenoszenia praw mogą być różne w różnych porządkach prawnych państw członkowskich. Ponieważ proponowane rozporządzenie ma charakter powszechny, co implikuje możliwość wskazania na jego podstawie prawa każdego państwa jako prawa właściwego dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich, celem proponowanego rozporządzenia jest uwzględnienie różnych możliwych konfliktów pierwszeństwa między wierzycielami konkurującymi. Proponowane rozporządzenie reguluje konflikty pierwszeństwa, jakie powstają nie tylko w związku z transakcjami przelewu wierzytelności (np. między dwoma nabywcami tej samej wierzytelności), ale również w związku z mechanizmami pod względem prawnym lub funkcjonalnym równoważnymi, szczególnie w związku z przeniesieniem lub nowacją umowy, które można wykorzystywać do przekazywania praw (wierzytelności) i obowiązków wynikających z umów. Prawo wskazane jako właściwe zgodnie z proponowanym rozporządzeniem powinno zatem rozwiązywać nie tylko konflikty pierwszeństwa między nabywcami konkurencyjnymi, ale

również konflikty pierwszeństwa między nabywcą a wierzycielem konkurencyjnym, który stał się uprawnionym względem wierzytelności po przeniesieniu umowy lub jej nowacji. Należy podkreślić, że we wniosku nie określono prawa właściwego dla przeniesienia umowy lub nowacji umowy (np. prawa właściwego dla nowacji instrumentów pochodnych), lecz porzeczono na prawie właściwym dla możliwych konfliktów pierwszeństwa dotyczących wierzytelności, która została w pierwszej kolejności przelana, a następnie ponownie przeniesiona (ta sama wierzytelność lub wierzytelność jej równoważna pod względem gospodarczym) poprzez przeniesienie umowy lub jej nowację. Gdyby w proponowanym rozporządzeniu nie uregulowano kwestii konfliktów pierwszeństwa między nabywcą a uprawnionym z wierzytelności po przeniesieniu umowy lub jej nowacji, mógłby powstać brak pewności prawa – w tej sytuacji zarówno nabywca, jak i konkurujący uprawniony z wierzytelności, po przeniesieniu lub nowacji umowy żądałoby od dłużnika zapłaty, a w celu rozwiązania tego konfliktu nie można by było zastosować powszechnych przepisów kolizyjnych.

Art. 6: Przepisy wymuszające swoje zastosowanie / Art. 7: Porządek publiczny

W art. 6 i 7 przewidziano możliwość zastosowania prawa siedziby sądu zamiast prawa wskazanego właściwe na podstawie art. 4. Przepisy wymuszające swoje zastosowanie mogą odnosić się np. do obowiązku rejestracji przelewu wierzytelności w rejestrze publicznym.

Art. 8–12: Ogólne kwestie dotyczące stosowania norm kolizyjnych

W art. 8–12 uregulowano ogólne kwestie związane ze stosowaniem przepisów kolizyjnych zgodnie z innymi aktami unijnymi dotyczącymi prawa właściwego, w szczególności z rozporządzeniem Rzym I.

Art. 10: Stosunek do innych przepisów prawa Unii

Celem art. 10 jest zapewnienie stosowania *lex specialis*, w którym ustanowiono przepisy kolizyjne w zakresie skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich w odniesieniu do kwestii

szczególnych.

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie prawa właściwego dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 81 ust. 2,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego³⁵,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Unia postawiła sobie za cel utrzymanie i rozwój przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. W celu stopniowego tworzenia takiej przestrzeni Unia ma przyjąć środki odnoszące się do współpracy sądowej w sprawach cywilnych mających skutki transgraniczne w zakresie niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego.
- (2) Zgodnie z art. 81 Traktatu środki te mają obejmować środki, których celem jest zapewnienie zgodności przepisów mających zastosowanie w państwach członkowskich dotyczących prawa właściwego.
- (3) W celu zwiększenia przewidywalności wyników sporów, pewności w zakresie prawa właściwego i swobodnego przepływu orzeczeń sądowych prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego wymaga, aby obowiązujące w państwach członkowskich przepisy kolizyjne wskazywały to samo prawo krajowe jako prawo właściwe, bez względu na to, do sądu jakiego państwa członkowskiego wniesiono sprawę.
- (4) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) nie obejmuje kwestii skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich. Zgodnie jednak z art. 27 ust. 2 tego rozporządzenia Komisja ma obowiązek przedłożyć Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu sprawozdanie na temat kwestii skuteczności przelewu lub subrogacji wobec osób trzecich oraz kwestii pierwszeństwa przenoszonych wierzytelności przed prawami innych osób, przy czym sprawozdaniu temu powinien towarzyszyć, w razie

³⁵ Dz.U. C z , s. .

potrzeby, wniosek dotyczący zmiany tego rozporządzenia i ocena wpływu przepisów, które mają być wprowadzone.

- (5) W dniu 18 lutego 2015 r. Komisja przyjęła zieloną księgę w sprawie tworzenia unii rynków kapitałowych³⁶, w której stwierdzono, że osiągnięcie większej pewności prawa w przypadkach transgranicznego przeniesienia roszczeń i hierarchizacja takich przeniesień, w szczególności w sytuacjach upadłości, jest ważnym aspektem rozwoju ogólnoeuropejskiego rynku sekurytyzacji i uzgodnień dotyczących zabezpieczeń finansowych, a także innych rodzajów działalności, takich jak faktoring.
- (6) W dniu 30 września 2015 r. Komisja przyjęła komunikat w sprawie planu działania na rzecz tworzenia unii rynków kapitałowych³⁷. W planie działania na rzecz tworzenia unii rynków kapitałowych stwierdzono, że różnice w krajowym traktowaniu skutków przelewu wierzytelności dla osób trzecich komplikują stosowanie tych instrumentów jako zabezpieczenia transgranicznego oraz że ta niepewność prawa uniemożliwia stosowanie istotnych z punktu widzenia gospodarki operacji finansowych takich jak sekurytyzacje. W planie działania na rzecz tworzenia unii rynków kapitałowych zapowiedziano, że Komisja zaproponuje jednolite przepisy zapewniające pewność prawa co do tego, które przepisy prawa krajowego należy stosować do skutków przelewu wierzytelności w stosunku do osób trzecich.
- (7) W dniu 29 czerwca 2016 r. Komisja przyjęła sprawozdanie dotyczące zasadności art. 3 ust. 1 dyrektywy 2002/47/WE w sprawie uzgodnień dotyczących zabezpieczeń finansowych³⁸, w którym uwagę skierowano na kwestię tego, czy dyrektywa ta funkcjonuje skutecznie i efektywnie w odniesieniu do czynności formalnych niezbędnych do zapewnienia zabezpieczenia w postaci wierzytelności kredytowych w ramach kolateralizacji. W sprawozdaniu stwierdzono, że zaproponowanie jednolitych przepisów dotyczących skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich stworzyłoby pewność prawa umożliwiającą wskazywanie, które przepisy prawa krajowego należy stosować do skutków przelewu wierzytelności w stosunku do osób trzecich, co mogłoby się przyczynić do osiągnięcia większej pewności prawa w odniesieniu do zapewniania w kontekście transgranicznym zabezpieczenia w postaci wierzytelności kredytowych.
- (8) W dniu 29 września 2016 r. Komisja przyjęła sprawozdanie na temat kwestii skutków przelewu lub subrogacji wierzytelności dla osób trzecich oraz pierwszeństwa przenoszonej wierzytelności przed prawami innych osób. W sprawozdaniu stwierdzono, że jednolite przepisy kolizyjne regulujące skuteczność przelewów wierzytelności wobec osób trzecich oraz kwestie pierwszeństwa między nabywcami konkurencyjnymi lub między nabywcami i innymi uprawnionymi zwiększyłyby pewność prawa oraz ograniczyłyby problemy praktyczne i koszty prawne wynikające z bieżącej rozbieżności rozwiązań w państwach członkowskich.
- (9) Zakres przedmiotowy oraz przepisy niniejszego rozporządzenia powinny być spójne z rozporządzeniem (WE) nr 864/2007 dotyczącym prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych („Rzym II”)³⁹, rozporządzeniem (WE) nr 593/2008 w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I)⁴⁰, rozporządzeniem (UE)

³⁶ COM(2015) 63 final.

³⁷ COM(2015) 468 final.

³⁸ COM(2016) 430 final.

³⁹ Rozporządzenie (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych („Rzym II”), Dz.U. L 199 z 31.7.2007, s. 40.

⁴⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I), Dz.U. L 177 z 4.7.2008, s. 6.

nr 1215/2012 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (wersja przekształcona)⁴¹ oraz rozporządzeniem (UE) 2015/848 w sprawie postępowania upadłościowego⁴². Dokonując wykładni niniejszego rozporządzenia, należy w jak największym stopniu unikać luk regulacyjnych między tymi aktami.

- (10) Niniejsze rozporządzenie wdraża plan działania na rzecz tworzenia unii rynków kapitałowych. Stanowi ono również spełnienie wymogu określonego w art. 27 ust. 2 rozporządzenia Rzym I, zgodnie z którym Komisja powinna opublikować sprawozdanie oraz, w razie potrzeby, wniosek dotyczący skuteczności przelewu wierzytelności wobec osób trzecich i kwestii pierwszeństwa praw nabywcy przed prawami innych osób.
- (11) Obecnie na szczeblu unijnym nie ustanowiono przepisów kolizyjnych regulujących skutki przelewu wierzytelności (lub skutki rozporządzające) wobec osób trzecich. Przepisy kolizyjne w tym zakresie stosuje się w UE na poziomie prawa krajowego, ale są one niespójne i często niejasne. W przypadku przelewu wierzytelności z elementem transgranicznym niespójność krajowych przepisów kolizyjnych prowadzi do braku pewności prawa co do tego, które prawo ma zastosowanie do skutków przelewu wobec osób trzecich. Brak pewności prawa stwarza ryzyko prawne w transgranicznych transakcjach przelewu wierzytelności, które nie występuje w transakcjach krajowych, ponieważ zastosowanie mogą mieć różne przepisy krajowego prawa materialnego w zależności od państwa członkowskiego, którego sądy lub organy rozstrzygają spór o tytuł prawny do wierzytelności.
- (12) Jeżeli nabywcy nie są świadomi istnienia ryzyka prawnego lub ignorują je, mogą ponieść trudne do przewidzenia straty finansowe. Brak pewności co do tego, kto posiada tytuł prawny do wierzytelności przenoszonych transgranicznie w drodze przelewu, może zatem wywrzeć efekt domina, a także pogłębić i przedłużyć skutki kryzysu finansowego. Jeżeli nabywcy postanowią ograniczyć ryzyko prawne, poszukując specjalistycznej porady prawnej, poniosą wyższe koszty transakcji, które nie występuje w przypadku przelewów krajowych. Jeżeli ryzyko prawne zniechęca nabywców, w związku z czym unikają oni go, mogą nie podejmować szans biznesowych, co może doprowadzić do ograniczenia integracji rynkowej.
- (13) Celem niniejszego rozporządzenia jest zagwarantowanie pewności prawa poprzez ustanowienie wspólnych przepisów kolizyjnych, które będą wskazywać prawo krajowe mające zastosowanie do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich.
- (14) Wierzytelność zapewnia wierzycielowi prawo do żądania zapłaty sumy pieniężnej lub spełnienia świadczenia przez dłużnika. Przelew wierzytelności umożliwia wierzycielowi (zbywcy) przeniesienie na inną osobę (nabywcę) jego prawa do żądania od dłużnika zapłaty. Prawo, któremu podlegają stosunki umowne między wierzycielem a dłużnikiem, między zbywcą a nabywcą oraz między nabywcą a dłużnikiem, wskazują przepisy kolizyjne ustanowione w rozporządzeniu Rzym I⁴³.

⁴¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, Dz.U. L 351 z 20.12.2012, s. 1.

⁴² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego, Dz.U. L 141 z 5.6.2015, s. 19.

⁴³ W szczególności art. 3, 4 i 14.

- (15) Przepisy kolizyjne zawarte w niniejszym rozporządzeniu powinny obejmować skutki rozporządzające przelewem wierzytelności w stosunkach między wszystkimi stronami uczestniczącymi w przelewie (tj. między zbywcą a nabywcą oraz między nabywcą a dłużnikiem) oraz w odniesieniu do osób trzecich (np. wierzyciela zbywcy).
- (16) Niniejsze rozporządzenie stosuje się do wierzytelności stanowiących należności z tytułu dostaw i usług, wierzytelności z instrumentów finansowych zdefiniowanych w dyrektywie 2014/65/UE w sprawie rynków instrumentów finansowych⁴⁴ oraz gotówki złożonej na rachunku w instytucji kredytowej. Instrumenty finansowe zdefiniowane w dyrektywie 2014/65/UE obejmują papiery wartościowe i instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu na rynkach finansowych. Podczas gdy papiery wartościowe są aktywami, instrumenty pochodne są umowami określającymi zarówno prawa (lub wierzytelności), jak i obowiązki stron umowy.
- (17) Niniejsze rozporządzenie dotyczy skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich. Rozporządzenie nie obejmuje swoim zakresem przenoszenia umów (na przykład instrumentów pochodnych) określających zarówno prawa (lub wierzytelności), jak i obowiązki, ani nowacji umów określających takie prawa i obowiązki. Ponieważ niniejsze rozporządzenie nie obejmuje swoim zakresem przenoszenia ani nowacji umów, obrót instrumentami finansowymi, jak również rozliczanie i rozrachunek tych instrumentów, nadal będą podlegać prawu właściwemu dla zobowiązań umownych wskazywanemu zgodnie z rozporządzeniem Rzym I. Wyboru tego prawa z reguły dokonują strony umowy lub jest ono wskazywane zgodnie z nieuznaniowymi zasadami mającymi zastosowanie do rynków finansowych.
- (18) Niniejsze rozporządzenie pozostaje bez uszczerbku dla kwestii uregulowanych w dyrektywie w sprawie zabezpieczeń finansowych⁴⁵, dyrektywie o ostateczności rozrachunku⁴⁶, dyrektywie w sprawie likwidacji⁴⁷ oraz rozporządzeniu ustanawiającym rejestr⁴⁸.
- (19) Niniejsze rozporządzenie powinno mieć charakter powszechny: prawo właściwe wskazane na podstawie niniejszego rozporządzenia należy zastosować, nawet jeżeli nie jest prawem państwa członkowskiego.
- (20) Przewidywalność ma zasadnicze znaczenie dla osób trzecich, które chcą uzyskać tytuł prawny do przenoszonej wierzytelności. Dzięki stosowaniu prawa państwa, w którym zbywca ma miejsce zwykłego pobytu, w odniesieniu do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich takie osoby mogą łatwo i z wyprzedzeniem dowiedzieć się, które prawo krajowe będzie właściwe dla ich praw. W związku z tym prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy należy co do zasady stosować do skutków

⁴⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE, Dz.U. L 173 z 12.6.2014, s. 349.

⁴⁵ Dyrektywa 2002/47/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie uzgodnień dotyczących zabezpieczeń finansowych, Dz.U. L 168 z 27.6.2002, s. 43.

⁴⁶ Dyrektywa 98/26/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 maja 1998 r. w sprawie zamknięcia rozliczeń w systemach płatności i rozrachunku papierów wartościowych, Dz.U. L 166 z 11.6.1998, s. 45.

⁴⁷ Dyrektywa 2001/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 kwietnia 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych, Dz.U. L 125 z 5.5.2001, s. 15.

⁴⁸ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 389/2013 z dnia 2 maja 2013 r. ustanawiające rejestr Unii zgodnie z dyrektywą 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, decyzjami nr 280/2004/WE i nr 406/2009/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylające rozporządzenia Komisji (UE) nr 920/2010 i nr 1193/2011, Dz.U. L 122 z 3.5.2013, s. 1.

przelewu wierzytelności wobec osób trzecich. Zasadę tę należy stosować w szczególności do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich w ramach faktoringu, kolateralizacji oraz, jeżeli strony nie dokonały wyboru prawa właściwego dla przenoszonej wierzytelności, sekurytyzacji.

- (21) Prawo określone jako zasadniczo właściwe dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich powinno umożliwiać wskazywanie prawa właściwego w odniesieniu do przelewu wierzytelności przyszłych – jest to powszechna praktyka przy przelewach wielu wierzytelności, np. w ramach faktoringu. Zastosowanie prawa miejsca zwykłego pobytu zbywcy umożliwia określenie, które prawo jest właściwe dla skutków przelewu wierzytelności przyszłych wobec osób trzecich.
- (22) Przy ustalaniu składu masy upadłościowej, kiedy mamy do czynienia ze zbywcą w stanie upadłości, często konieczne jest określenie, komu przysługuje tytuł prawny do przenoszonej wierzytelności. Pożądane jest zatem, aby przepisy kolizyjne ustanowione w niniejszym rozporządzeniu były spójne z przepisami kolizyjnymi zawartymi w rozporządzeniu (UE) 2015/848 w sprawie postępowania upadłościowego. Spójność tę można osiągnąć, stosując co do zasady prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy w odniesieniu do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich, ponieważ stosowanie łącznika miejsca zwykłego pobytu zbywcy zbiega się ze stosowaniem łącznika głównego ośrodka podstawowej działalności dłużnika do celów upadłościowych.
- (23) Zgodnie z Konwencją ONZ o przelewie wierzytelności w handlu międzynarodowym z 2001 r. kwestię pierwszeństwa prawa nabywcy do przenoszonej wierzytelności przed prawem wierzyciela konkurującego reguluje prawo państwa, w którym zbywca ma siedzibę. Zgodność między unijnymi przepisami kolizyjnymi, które ustanowiono w niniejszym rozporządzeniu, a rozwiązaniem wspieranym na szczeblu międzynarodowym przez Konwencję, powinna ułatwić rozwiązywanie sporów międzynarodowych.
- (24) Jeżeli zbywca zmienia swoje miejsce zwykłego pobytu pomiędzy wieloma przelewami tej samej wierzytelności, prawem właściwym powinno być prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy z chwili, w której jeden z nabywców jako pierwszy doprowadzi do tego, by jego przelew był skuteczny wobec osób trzecich, spełniając wymogi wymagane zgodnie z prawem miejsca zwykłego pobytu zbywcy z tej chwili.
- (25) Zgodnie z praktyką rynkową i potrzebami uczestników rynku skutki niektórych przelewów wierzytelności wobec osób trzecich powinny wyjątkowo podlegać prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności, tj. prawu właściwemu dla umowy pierwotnej między wierzycielem a dłużnikiem, z której wynika wierzytelność.
- (26) Prawo właściwe dla przenoszonej wierzytelności powinno regulować skutki wobec osób trzecich przelewu dokonanego przez posiadacza rachunku, który posiada gotówkę złożoną na rachunku w instytucji kredytowej, gdy posiadacz rachunku jest zbywcą/wierzycielem, zaś instytucja kredytowa – dłużnikiem. Osoby trzecie, takie jak wierzyciele zbywcy i nabywcy konkurencyjni, mogą korzystać z większej przewidywalności, jeżeli prawo właściwe dla przenoszonej wierzytelności ma zastosowanie do skutków tych przelewów wobec osób trzecich i jeżeli przyjmuje się co do zasady, że przysługująca posiadaczowi rachunku wierzytelność związana z gotówką złożoną na rachunku w instytucji kredytowej, podlega prawu państwa, w którym instytucja kredytowa posiada siedzibę (a nie prawu miejsca zwykłego pobytu posiadacza rachunku / zbywcy). Prawo to określa się zwykle w umowie rachunku zawieranej pomiędzy posiadaczem rachunku a instytucją kredytową.

- (27) Skutki przelewu wierzytelności z instrumentów finansowych w stosunku do osób trzecich również powinny podlegać prawu, któremu podlega przenoszona wierzytelność, tj. prawu właściwemu dla umowy, z której wynika wierzytelność (np. dla instrumentu pochodnego). Poddanie skutków przelewu wierzytelności z instrumentów finansowych w stosunku do osób trzecich prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności, a nie prawu miejsca zwykłego pobytu zbywcy, ma zasadnicze znaczenie dla zachowania stabilności i sprawności funkcjonowania rynków finansowych. Cele te zostają spełnione, ponieważ prawem właściwym dla instrumentu finansowego, z którego wynika wierzytelność, jest prawo wskazane przez strony umowy lub zgodnie z zasadami nieuznaniowymi, które mają zastosowanie do rynków finansowych.
- (28) Wskazywanie prawa właściwego dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich w ramach sekurytyzacji powinno być elastyczne, aby zaspokoić potrzeby wszystkich podmiotów korzystających z sekurytyzacji i ułatwić rozszerzenie rynku sekurytyzacji transgranicznych na mniejsze podmioty gospodarcze. Chociaż prawo miejsca zwykłego pobytu zbywcy powinno być domyślnie stosowane w odniesieniu do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich w ramach sekurytyzacji, zbywca (jednostka inicjująca) i nabywca (spółka celowa) powinni mieć możliwość wskazania, że skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich będą podlegać prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności. Zbywca i nabywca powinni mieć możliwość wskazania, że skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich w ramach sekurytyzacji powinny w dalszym ciągu podlegać domyślnie prawu miejsca zwykłego pobytu zbywcy, bądź możliwość dokonania wyboru prawa właściwego dla przenoszonej wierzytelności w zależności od struktury i charakterystyki transakcji, np. liczby i położenia jednostek inicjujących oraz tego, ilu prawom podlegają przenoszone wierzytelności.
- (29) Jeżeli skutki przelewu wobec osób trzecich podlegały prawu miejsca zwykłego pobytu zbywcy w ramach jednego przelewu i prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności w ramach drugiego, wówczas między nabywcami tej samej wierzytelności mogą wystąpić konflikty pierwszeństwa. W takich przypadkach prawem właściwym dla rozwiązania konfliktu pierwszeństwa powinno być prawo właściwe dla skutków wobec osób trzecich tego przelewu wierzytelności, który jako pierwszy stał się skuteczny w odniesieniu do osób trzecich zgodnie z prawem właściwym dla tego przelewu.
- (30) Zakres prawa krajowego, które określono w niniejszym rozporządzeniu jako prawo właściwe do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich, powinien być jednolity. Prawo krajowe wyznaczone jako właściwe powinno regulować przede wszystkim (i) skuteczność przelewu wobec osób trzecich, tj. kroki, które musi podjąć nabywca, aby zapewnić sobie uzyskanie tytułu prawnego do przenoszonej wierzytelności (np. poprzez rejestrację przelewu w organie lub rejestrze publicznym bądź powiadomienie dłużnika o przelewie na piśmie) oraz (ii) kwestie pierwszeństwa, tj. konflikty między kilkoma wierzycielami o to, komu przysługuje tytuł prawny do danej wierzytelności (np. między dwoma nabywcami – jeżeli ta sama wierzytelność jest przedmiotem dwukrotnego przelewu, lub między nabywcą a wierzycielem zbywcy).
- (31) Ze względu na powszechny charakter niniejszego rozporządzenia jako prawo właściwe można wskazywać prawa państw o różnych tradycjach prawnych. Jeżeli po dokonaniu przelewu wierzytelności umowa, z której ona wynika, zostaje przeniesiona, prawo wskazane w niniejszym rozporządzeniu jako prawo właściwe dla skutków

przelewu wierzytelności wobec osób trzecich powinno regulować również konflikt pierwszeństwa między nabywcą wierzytelności a nowym uprawnionym względem tej samej wierzytelności po przeniesieniu umowy, z której wynika wierzytelność. Z tej samej przyczyny prawo wskazane w niniejszym rozporządzeniu jako prawo właściwe dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich powinno mieć zastosowanie również wtedy, gdy mamy do czynienia z nowacją jako ekwiwalentem funkcjonalnym przeniesienia umowy. Służyć ma to rozwiązaniu konfliktu pierwszeństwa między nabywcą wierzytelności a nowym uprawnionym do równoważnej funkcjonalnie wierzytelności po dokonaniu nowacji umowy, z której wynika wierzytelność.

- (32) Względy interesu publicznego uzasadniają przyznanie sądom państw członkowskich możliwości stosowania, w wyjątkowych okolicznościach, wyjątków opartych na klauzuli porządku publicznego i przepisach wymuszających swoje zastosowanie, które podlegają wykładni zawężającej.
- (33) Ze względu na poszanowanie międzynarodowych zobowiązań państw członkowskich niniejsze rozporządzenie nie powinno naruszać konwencji międzynarodowych, których stroną, w chwili przyjęcia niniejszego rozporządzenia, jest jedno lub więcej państw członkowskich. Aby uczynić obowiązujące regulacje bardziej dostępnymi, Komisja, na podstawie informacji przekazanych przez państwa członkowskie, powinna opublikować w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* wykaz właściwych konwencji.
- (34) Niniejsze rozporządzenie nie narusza praw podstawowych ani zasad uznanych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej. W szczególności niniejsze rozporządzenie ma na celu promowanie stosowania art. 17 i 47 Karty dotyczących, odpowiednio, prawa własności oraz prawa do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu.
- (35) W związku z tym, że cele niniejszego rozporządzenia nie mogą być osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, a z uwagi na rozmiary i skutki niniejszego rozporządzenia możliwe jest ich lepsze osiągnięcie na poziomie unijnym, Unia może przyjmować środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Pożądaną jednolitość przepisów kolizyjnych dotyczących skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich można osiągnąć wyłącznie w drodze rozporządzenia, ponieważ jedynie rozporządzenie zapewnia spójną interpretację i wdrażanie przepisów na szczeblu krajowym. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.
- (36) Zgodnie z art. 3 i art. 4a ust. 1 Protokołu nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do od przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, [Zjednoczone Królestwo] [i] [Irlandia] [poinformowały o chęci uczestniczenia w przyjęciu i stosowaniu niniejszego rozporządzenia] [nie uczestniczą w przyjęciu niniejszego rozporządzenia i nie są nią związane ani jej nie stosują].
- (37) Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu nr 22 w sprawie stanowiska Danii, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszego rozporządzenia i nie jest nim związana ani go nie stosuje,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

ROZDZIAŁ I

ZAKRES STOSOWANIA I DEFINICJE

Artykuł 1

Zakres stosowania

1. Niniejsze rozporządzenie stosuje się do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich w sprawach cywilnych i handlowych powiązanych z prawem różnych państw.

Niniejszego rozporządzenia nie stosuje się w szczególności do spraw skarbowych, celnych i administracyjnych.

2. Z zakresu stosowania niniejszego rozporządzenia wyłączone są przelewy:

- a) wierzytelności wynikających ze stosunków rodzinnych oraz stosunków uznawanych zgodnie z prawem dla nich właściwym za mające podobne skutki, w tym zobowiązań alimentacyjnych;
- b) wierzytelności wynikających z małżeńskich ustrojów majątkowych, z ustrojów majątkowych w stosunkach uznawanych zgodnie z prawem dla nich właściwym za mające podobne skutki do małżeństwa oraz z prawa spadkowego, w tym z testamentów;
- c) wierzytelności z weksli, czeków, weksli własnych oraz innych zbywalnych papierów wartościowych w zakresie, w jakim zobowiązania z tych innych papierów wartościowych wynikają z ich zbywalności;
- d) wierzytelności wynikających z kwestii z zakresu prawa spółek i innych jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną lub jej nieposiadających, takich jak utworzenie, w drodze rejestracji lub w inny sposób, zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych, ustroj wewnętrzny lub likwidacja spółek i innych podmiotów posiadających osobowość prawną lub jej nieposiadających oraz osobista odpowiedzialność wspólników i organów za zobowiązania takiej spółki lub innej jednostki organizacyjnej;
- e) wierzytelności wynikających z tworzenia trustów oraz stosunków prawnych pomiędzy założycielami, powiernikami i beneficjentami;
- f) wierzytelności wynikających z umów ubezpieczenia zawartych w ramach operacji przeprowadzanych przez organizacje niebędące zakładami, o których mowa w art. 2 ust. 1 i 3 dyrektywy 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wyłącalność II)⁴⁹, których przedmiotem jest zapewnienie pracownikom lub osobom pracującym na własny rachunek, należącym do zakładu lub grupy zakładów, lub do określonej grupy lub grup zawodowych, świadczeń w przypadku śmierci lub dożycia określonego wieku,

⁴⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wyłącalność II), Dz.U. L 335 z 17.12.2009, s. 1.

przerwania lub ograniczenia działalności, choroby zawodowej lub wypadku przy pracy.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszego rozporządzenia:

- a) „zbywca” oznacza osobę, która przenosi swoje prawo do dochodzenia wierzytelności od dłużnika na inną osobę;
- b) „nabywca” oznacza osobę, która uzyskuje od innej osoby prawo do dochodzenia wierzytelności od dłużnika;
- c) „przelew” oznacza dobrowolne przeniesienie prawa do dochodzenia wierzytelności od dłużnika. Obejmuje ono bezwarunkowe przeniesienie wierzytelności, subrogację umowną, przeniesienie wierzytelności na zabezpieczenie oraz ustanowienie zastawu lub innego zabezpieczenia na wierzytelności;
- d) „wierzytelność” oznacza prawo do dochodzenia każdej wierzytelności, o charakterze pieniężnym lub niepieniężnym, wynikającej z zobowiązania umownego lub pozaumownego;
- e) „skutki wobec osób trzecich” oznaczają skutki rozporządzające, tj. prawo nabywcy do wykonywania tytułu prawnego do wierzytelności przeniesionej na niego, w odniesieniu do innych nabywców lub uprawnionych tej samej lub równoważnej funkcjonalnie wierzytelności, wierzycieli zbywcy i innych osób trzecich;
- f) „miejsce zwykłego pobytu” w odniesieniu do spółek i innych jednostek organizacyjnych, posiadających osobowość prawną lub jej nieposiadających, oznacza miejsce, w którym znajduje się siedziba ich głównego organu zarządzającego, natomiast w odniesieniu do osoby fizycznej działającej w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej oznacza miejsce głównego przedsiębiorstwa;
- g) „instytucja kredytowa” oznacza przedsiębiorstwo określone w art. 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia (UE) nr 575/2013⁵⁰, w tym oddziały, w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 17 tego rozporządzenia, instytucji kredytowych, które mają siedziby na terenie Unii lub, zgodnie z art. 47 dyrektywy 2013/36/UE⁵¹, poza Unią, jeżeli oddziały te znajdują się na terenie Unii;
- h) „gotówka” oznacza środki pieniężne złożone na rachunku w instytucji kredytowej w każdej walucie;

⁵⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012, Dz.U. L 176 z 27.6.2013, s. 1.

⁵¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE, Dz.U. L 176 z 27.6.2013, s. 338.

- i) „instrument finansowy” oznacza instrumenty wymienione w sekcji C załącznika I do dyrektywy 2014/65/UE⁵².

ROZDZIAŁ II

PRZEPISY JEDNOLITE

Artykuł 3

Powszechne stosowanie

Prawo wskazane na podstawie niniejszego rozporządzenia stosuje się niezależnie od tego, czy jest ono prawem państwa członkowskiego.

Artykuł 4

Prawo właściwe

1. O ile niniejszy artykuł nie stanowi inaczej, skutki przelewu wierzytelności wobec osób trzecich podlegają prawu państwa, w którym zbywca ma swoje miejsce zwykłego pobytu w miarodajnej chwili.

Jeżeli zbywca zmienił swoje miejsce zwykłego pobytu w okresie pomiędzy dokonaniem dwóch przelewów tej samej wierzytelności na różnych nabywców, kwestia pierwszeństwa prawa jednego nabywcy przed prawem innego nabywcy podlega prawu właściwemu ze względu na miejsce zwykłego pobytu zbywcy w chwili dokonania tego przelewu, który jako pierwszy stał się skuteczny w odniesieniu do osób trzecich zgodnie z prawem wskazanym jako właściwe na mocy akapitu pierwszego.

2. Prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności podlegają skutki wobec osób trzecich następujących przelewów:

- a) gotówki złożonej na rachunku w instytucji kredytowej;
- b) wierzytelności z instrumentu finansowego.

3. W ramach sekurytyzacji zbywca i nabywca mogą dokonać wyboru prawa właściwego dla przeniesionej wierzytelności jako prawa właściwego dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich.

Wyboru prawa właściwego dokonuje się wyraźnie w umowie przelewu lub w odrębnej umowie. Ważność materialna i formalna aktu, w którym dokonano wyboru prawa, podlega wybranemu prawu.

4. Konflikt pierwszeństwa między nabywcami tej samej wierzytelności w przypadku, gdy skutki jednego z przelewów wobec osób trzecich podlegają prawu państwa, w którym zbywca ma swoje miejsce zwykłego pobytu a skutki innych przelewów wobec osób trzecich podlegają prawu właściwemu dla przenoszonej wierzytelności, podlega prawu właściwemu

⁵² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE, Dz.U. L 173 z 12.6.2014, s. 349.

dla skutków wobec osób trzecich tego przelewu wierzytelności, który jako pierwszy stał się skuteczny w odniesieniu do osób trzecich zgodnie z prawem właściwym dla tego przelewu.

Artykuł 5

Zakres stosowania prawa właściwego

Prawu właściwemu dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich zgodnie z niniejszym rozporządzeniem podlegają w szczególności:

- a) wymogi zapewnienia skuteczności przelewu w odniesieniu do osób trzecich innych niż dłużnik, np. formalności związane z rejestracją lub ogłoszeniem;
- b) kwestia pierwszeństwa praw nabywcy przed prawami innego nabywcy tej samej wierzytelności;
- c) kwestia pierwszeństwa praw nabywcy przed prawami wierzycieli zbywcy;
- d) kwestia pierwszeństwa praw nabywcy przed prawami uprawnionego z przeniesienia umowy w odniesieniu do tej samej wierzytelności;
- e) kwestia pierwszeństwa praw nabywcy przed prawami uprawnionego z nowacji umowy względem dłużnika w odniesieniu do równoważnej wierzytelności.

Artykuł 6

Przepisy wymuszające swoje zastosowanie

1. Żaden z przepisów niniejszego rozporządzenia nie może ograniczać stosowania wymuszających swoje zastosowanie przepisów prawa siedziby sądu.

2. Przepisy wymuszające swoje zastosowanie to przepisy, których przestrzeganie uważane jest przez państwo za tak istotny element ochrony jego interesów publicznych, takich jak organizacja polityczna, społeczna lub gospodarcza, że znajdują one zastosowanie do wszelkich sytuacji objętych ich zakresem, bez względu na to, jakie prawo jest właściwe dla skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich na mocy niniejszego rozporządzenia.

ROZDZIAŁ III

INNE PRZEPISY

Artykuł 7

Porządek publiczny (*ordre public*)

Stosowanie przepisów prawa któregośkolwiek państwa wskazanego jako właściwe na podstawie niniejszego rozporządzenia może zostać wyłączone jedynie wówczas, gdy takie stosowanie jest w sposób oczywisty niezgodne z porządkiem publicznym państwa siedziby sądu.

Artykuł 8

Wyłączenie odesłania

Stosowanie prawa któregokolwiek państwa wskazanego przez niniejsze rozporządzenie oznacza stosowanie przepisów prawa obowiązującego w tym państwie innych niż przepisy prawa prywatnego międzynarodowego.

Artykuł 9

Państwa posiadające niejednolity system prawny

1. W przypadku gdy państwo składa się z kilku jednostek terytorialnych, z których każda posiada własne przepisy prawne dotyczące skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich, dla określenia prawa właściwego zgodnie z niniejszym rozporządzeniem każdą jednostkę terytorialną uważa się za państwo.
2. Państwo członkowskie składające się z szeregu jednostek terytorialnych posiadających własne przepisy dotyczące skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich nie jest zobowiązane do stosowania niniejszego rozporządzenia w zakresie kolizji praw występującej wyłącznie między tymi jednostkami terytorialnymi.

Artykuł 10

Stosunek do innych przepisów prawa Unii

Niniejsze rozporządzenie nie uchybia stosowaniu przepisów prawa Unii, które w odniesieniu do kwestii szczególnych ustanawiają przepisy kolizyjne odnoszące się do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich.

Artykuł 11

Stosunek do istniejących konwencji międzynarodowych

1. Niniejsze rozporządzenie nie uchybia stosowaniu konwencji międzynarodowych, których stronami, w chwili przyjęcia niniejszego rozporządzenia, jest jedno lub kilka państw członkowskich, a które ustanawiają przepisy kolizyjne odnoszące się do skutków przelewu wierzytelności wobec osób trzecich.
2. W stosunkach pomiędzy państwami członkowskimi niniejsze rozporządzenie ma jednak pierwszeństwo przed konwencjami zawartymi wyłącznie pomiędzy dwoma lub więcej państwami członkowskimi, w zakresie, w jakim konwencje te dotyczą kwestii uregulowanych niniejszym rozporządzeniem.

Artykuł 12

Wykaz konwencji

1. Do dnia [data rozpoczęcia stosowania rozporządzenia] r. państwa członkowskie przekazują Komisji wykaz konwencji, o których mowa w art. 11 ust. 1. Po tej dacie państwa członkowskie powiadamiają Komisję o wszelkich przypadkach wypowiedzenia takich konwencji.

2. W terminie sześciu miesięcy od otrzymania powiadomień, o których mowa w ust. 1, Komisja publikuje w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*:

- a) wykaz konwencji, o którym mowa w ust. 1;
- b) przypadki wypowiedzenia konwencji, o których mowa w ust. 1.

Artykuł 13

Klauzula przeglądowa

W terminie [*pięć lat od daty rozpoczęcia stosowania rozporządzenia*] Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu sprawozdanie dotyczące stosowania niniejszego rozporządzenia. W razie potrzeby do sprawozdania dołącza się wnioski dotyczące zmiany niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 14

Stosowanie w czasie

1. Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie do przelewów wierzytelności dokonanych w dniu [*data rozpoczęcia stosowania rozporządzenia*] lub po tej dacie.

2. Prawo właściwe wskazane zgodnie z niniejszym rozporządzeniem określa, czy prawa osoby trzeciej w odniesieniu do wierzytelności przeniesionej po dniu rozpoczęcia stosowania niniejszego rozporządzenia mają pierwszeństwo przed prawami innej osoby trzeciej, która nabyła je przed rozpoczęciem stosowania niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 15

Wejście w życie i data rozpoczęcia stosowania

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Rozporządzenie stosuje się od dnia [*18 miesięcy po wejściu w życie*].

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane w państwach członkowskich zgodnie z Traktatami.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodniczący

W imieniu Rady
Przewodniczący